

Ekonomi ve İhracat Bülteni

Eylül 2025

immib
İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

İçerik

Yönetici Özeti	2
Küresel Ekonomi ve Ticaret	4
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti	11
Küresel Emtia Fiyatları	31
Çevresel Ürün Ticareti	39
Krediler ve Dış Ticaret Dengesi	41
Küresel Taşımacılık Maliyetlerinin İhracata Etkisi	43
Topraktan Ekonomiye: Yerin Nimetlerinden Küresel Ekonomiye	44

Bu rapor güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir yatırım tavsiyesi olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer alan görüş ve değerlendirmeler İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin kurumsal yaklaşımını yansıtmamaktadır. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan görüş, değerlendirme ve bilgilerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle oluşabilecek doğrudan veya dolaylı zararlardan İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği sorumluluk kabul etmemektedir.

Yönetici Özeti

Küresel ekonomi 2025 yılının ilk yarısında enerji fiyatlarındaki hafifleme ve önden yüklemeli ticari faaliyetlerin etkisiyle güçlü kalabilmiş olsa da 2025'in ikinci yarısı için beklentiler 2024 yılı büyüme oranının (%3,3) altına işaret etmektedir. 2025 ve 2026 yılı için büyüme tahmini %2,9 seviyesindedir. Jeopolitik, ekonomik ve iklimsel riskler ekonomik görünüm üzerindeki baskı yaratmaktadır. ABD tarafında tarifeler konusundaki gelişmeler de küresel büyümeyi etkileyebilecek bir diğer önemli risk unsuru. Çeşitli ticaret anlaşmaları yapılmış olsa da oranlar konusunda belirsizlikler sürmekte ve küresel ticaret savaşı riski varlığını sürdürmektedir. Tarifeler ile ilgili olumsuz beklentiler gerçekleşirse küresel ekonomik büyüme tahmin edilen seviyelerin 2,1 puan altına düşebilir. Artan küresel ticaret engelleri, devam eden politika belirsizlikleri ile jeopolitik gerginlikler iş dünyası ve tüketici güvenini de olumsuz etkilemekte, talebi durgunlaştırmaktadır. ABD ve Euro bölgesi gibi başlıca gelişmiş ekonomilerde de görünüm zayıf. ABD ekonomisi için özel tüketim beklentisi %1,6 seviyesindedir. Euro bölgesinde ise ABD tarifeleri öncesindeki önden yüklemeli siparişlerin yarattığı ivme yavaşlamıştır. Gelişmekte olan ekonomiler gelişmiş ekonomilere göre daha iyi performans gösterse de ABD tarifeleri kaynaklı bu ekonomilerde de büyüme beklentileri aşağı yönlü. Hindistan ve Vietnam'ın ise Çin'e alternatif üretim merkezleri olarak öne çıkması ve en hızlı büyüyen ekonomiler arasında yer alması beklenmektedir.

OECD'nin son raporuna göre, 2025'in ikinci çeyreğinde G20 mal ticareti birinci çeyreğe kıyasla daha heterojen bir görünüm sergilemiştir. Genel ihracat %2,6 artarken, ithalat büyük ölçüde sabit kalmıştır. Bu durum, özellikle ABD'de ithalattaki keskin düşüşten kaynaklanmaktadır. ABD'nin ithalatı, sanayi girdi alımlarının azalması sebebiyle %18,4 oranında düşerken, ihracatı %2,7 artmıştır. Buna karşılık, Asya ve Avrupa'nın büyük bölümünde mal ticareti sağlam bir büyüme kaydetmiştir. Çin'de ihracat %2,5; ithalat %4,7; Avrupa Birliği'nde ise ihracat %4,7 ve ithalat %6,3 oranında yükselmiştir. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın son raporu 2025 itibarıyla kuralların zayıflaması ve kritik hammaddeler için yoğun rekabet nedeniyle ortaya çıkan ticaret politikası belirsizliğinin eşi görülmemiş seviyelere tırmanmasına dikkat çekmektedir. Rapor, ülkelerin pazar çeşitlendirmesi yaparak ve ticaret anlaşmalarına katılarak volatiliteden korunabileceğine işaret etmektedir.

Küresel ekonomi ve ticaretteki belirsizlik, yeşil dönüşümün ivme kaybetmesine sebep olmaktadır. Öte yandan kirliliği azaltıp kaynak verimliliğini artıran ve temiz enerji üretimini destekleyen çevresel ürünlerin ticareti artmaya devam etmektedir. 2001'den bu yana çevresel ürünlerin ticareti %344 oranında artmış; toplam mal ticaretindeki %288'lik büyümeyi geride bırakmıştır. 2024'te bu malların değeri 3 trilyon dolara ulaşmıştır. Çevresel ürün ihracatı tüm kalkınma seviyelerinde artmış olsa da yükseliş hızı birbirinden oldukça farklıdır. Gelişmiş ülkeler 2024'te 1,9 trilyon dolara ulaşan sevkiyatlarla, ana çevresel ürün ihracatçısı olmaya devam etmektedir. Ancak en dinamik büyüme, 2001'den bu yana ihracatlarını 20 kat artırarak 2024'te 4,3 milyar dolara çıkaran En Az Gelişmiş Ülkelerden gelmiştir.

Emtia arzlarının sınırlı sayıda ülkede yoğunlaşması ve talebin uzun vadeli artma eğilimi küresel emtia piyasalarının yeni bir döngü sürecine girmesine neden olabilir. Günümüzde Şili ve Peru bakır üretiminin %40'ını temsil ederken, Avustralya ve Brezilya demir cevheri arzının %50'sini karşılamaktadır. Çin'e bakıldığında küresel bakırın %40'ını ve nadir toprak elementlerinin %90'ını rafine ettiği görülmektedir. Bu Çin'e stratejik kontrol imkanı sağlamaktadır. 2025 yılında Çin'in ihracat kısıtlamaları ve ABD'nin LNG taahhütlü ticaret anlaşmaları arz güvenliğini jeopolitik bir risk alanına dönüştürmektedir. Jeolojik olarak yüksek tenörlü madenlerin tükenmesi, yeni projelerde maliyet ve süre baskısı yaratmaktadır. Talep tarafında ise elektrifikasyon, yeşil dönüşüm ve altyapı yatırımları metal ihtiyacını kalıcı biçimde artırmaktadır. Bu arz-talep dengesizliği, klasik döngülerin ötesinde uzun vadeli fiyat baskısı ve stratejik kaynak yönetimi ihtiyacını gündeme getirmektedir.

2025 yılı Ağustos itibarıyla küresel emtia piyasalarında fiyat hareketleri dalgalı seyretmiştir. Enerji fiyatlarında yıllık bazda %14,2 düşüş kaydedilirken doğalgaz fiyatlarında yıllık bazda %46,2 oranındaki artış dikkat çekmiştir. Petrol fiyatlarında da yıllık bazda %14,6 oranında azalma görülmüştür. Metal fiyatları yıllık %6,3 artarken özellikle değerli metallerdeki artış göze çarpmaktadır. Altın fiyatları yıllık bazda %36,3 artarak 3368 USD/ons'a, gümüş fiyatları %33,8 yükselerek 38,2 USD/ons'a ulaşmıştır. Alüminyum ve bakır gibi sanayi metallerinin fiyatlarında yıllık bazda artış kaydedilirken demir fiyatları hafif de olsa aşağı yönlü hareket etmiştir.

Türkiye ekonomisine bakıldığında 2025 yılının ikinci çeyreğinde %4,8 büyüme kaydedilmiştir. GSYH da %43,7 oranında dikkat çekici bir artışla 14,6 trilyon dolara ulaşmıştır. Yüksek fiyat etkisi bu artışta etkili olmuştur. Üretim tarafındaki gelişmeler gelecek büyüme oranları üzerinde etkili olacaktır. Sanayi üretimi ise %5

artmıştır. Alt kırımlara bakıldığında imalat sanayinin %5,5, enerji üretiminin %5,8 büyüdüğü görülürken madencilik %0,5 daraldığı göze çarpmaktadır. Üretim tarafına ise temkinli bir görünüm hakim. İmalat sanayinin aylık bazda %2,3 gerilemesi üretimde kısa vadeli dalgalanmalara işaret ederken %73,6'ya düşen kapasite kullanım oranı da temkinli görünümü desteklemektedir. %8'e gerileyen işsizlik oranı iş gücü piyasasında toparlanma sinyalleri vermektedir. Cari işlemler dengesi Temmuz ayında 1,77 milyar dolar fazla vermiştir. Hizmet gelirleri 8 milyar doların üzerindeki değeriyle önemli bir katkı vermiştir. Bu durum hizmet sektörünün döviz kazandırıcı rolünü vurgulamaktadır. TÜFE yıllık %32,95'e ulaşırken en yüksek fiyat artışı %60,91 ile eğitim harcamalarında görülmüştür. Bu da özellikle hizmet kalemlerinde yukarı yönlü baskını devam ettiğine işaret etmektedir. Merkez Bankası enflasyon eğiliminde yavaşlama sinyali verirken politika faizini %40,5'e düşürmüştür. Sıkı para politikası ise devam etmektedir. Türkiye İmalat PMI verisi Ağustos ayında kaydedilen 47,3 değeri ile eşik değer 50'nin altında kalmıştır. Yeni ihracat siparişleri endeksi de 45,6 gerileyerek dış talepte zayıflamaya işaret etmiştir.

Türkiye'nin dış ticaret verilerine bakıldığında ihracat %0,9 azalarak 21,8 milyar dolar, ithalat ise %3,9 azalarak 26 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Dış ticaret hacmi %2,5 azalmıştır. Bu tabloya bakarak küresel talep daralmasının Türkiye'ye yansıdığı çıkarımı yapılabilir. Aylık ortalama ihracat ve ithalat değerlerine bakıldığında dış ticaret açığı sürse de 22,4 milyar dolar ile ihracatın istikrarlı seyrettiği görülebilmektedir. Avrupa Birliği %41,7 pay ile hala Türkiye'nin en büyük pazarı olma özelliğini korumaktadır. Onu Almanya, ABD ve İngiltere takip etmektedir. Türkiye geleneksel pazarlarda konumunu korumaktadır. İthalat tarafında ise Çin, Rusya ve Almanya öne çıkmaktadır. Sektörel bazda ihracatta ise otomotiv, kimyevi maddeler ve mamulleri ile hazır giyim öne çıkan sektörler. 9 Eylül 2025'te açıklanan Orta Vadeli Program (OVP) 2026-2028 ihracata dair stratejileriyle dikkat çekmektedir. Program, Türkiye'nin dünya ticaretindeki payını yükseltmek için ürün ve pazar çeşitliliğinin artırılmasını, "Uzak Ülkeler" ve "İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Üyeleri ile İhracatı Geliştirme" stratejilerinin güçlendirilmesini ve Afrika, Latin Amerika ile Asya açılımlarının sürdürülmesini öngörmektedir. Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, "Türkiye" markasının küresel ölçekte tanıtımı ve coğrafi işaretli ürünlerin markalaşması gibi adımlar planlanırken; düşük teknoloji, istihdam yoğun sektörlerde dönüşüm ve ihracatta rekabet gücü için veri analitiği merkezi (TiVAM) kurulması vurgulanmaktadır. Ayrıca Türk Eximbank'ın güçlendirilmesi, yeşil ve dijital dönüşüme uyum, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ve AB'nin yeşil mutabakatına hazırlık ile ticaret diplomasisi, Kalkınma Yolu Projesi ve Türk Dünyası ile işbirliği gibi jeoekonomik girişimler de ihracat politikalarının temelini oluşturmaktadır.

Kredi büyümesi bir yandan işletmelerin yatırım kapasitesini artırarak iç talebi canlandırırken diğer yandan ithalatı artırarak dış ticaret açığını büyütmektedir. TCMB'nin bir çalışmasına göre kredi artışı özellikle altın ve enerji hariç kalemlerde dış açığı genişletmektedir. Enerji tarafında talebi fiyatlar belirlerken altın talebinde krediler etkili olmaktadır. Kredi genişlemesinin sadece iç talebi değil aynı zamanda ihracat odaklı yatırımları besliyor olması dış pazarlarda kalıcı bir güç kazanılmasının önünü açabilir.

İhracat talebini belirleyen temel faktörler arasında yurt dışı gelir düzeyi ve göreceli fiyatlar yer alırken, taşımacılık maliyetleri bu fiyatları doğrudan ve dolaylı yoldan etkileyerek rekabet gücünü şekillendirmektedir. TCMB'nin 2013-2024 dönemine ait çalışmasına göre, taşımacılık maliyetlerindeki %10'luk artış Türkiye'nin reel ihracat büyümesini ortalama %0,3 oranında artırmaktadır. Bu etki, Türkiye'nin Avrupa ve çevre pazarlara olan coğrafi yakınlığından kaynaklanan rekabet avantajıyla açıklanmaktadır. Pandemi döneminde navlun fiyatlarının yükselmesi Türkiye'nin ihracat payını artırırken, 2022 sonrası maliyetlerin düşmesiyle bu avantaj zayıflamıştır.

CNBC-e ekranlarında yayınlanan ve İMMİB Genel Sekreteri Sayın Dr. Armağan Vurdu'nun iştiraki ve Gazeteci Elif Saygılıer'in sunumuyla 13 bölüm boyunca devam edecek "Topraktan Ekonomiye" programının ilk dört bölümünde, 21. yüzyıl gündeminin en üst sıralarına yerleşen madenler ve mineraller, yani yerin nimetleri; teknoloji, dijitalleşme, karbonsuzlaşma, yeşil dönüşüm, kritik mineraller, sürdürülebilirlik ve döngüsellik gibi kavramların öne çıktığı çok katmanlı dönüşüm ele alındı. Dr. Armağan Vurdu'ya ikinci bölümde Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Barış Tekin kritik minerallere dair öngörülerıyla önemli katkılar sundu. Üçüncü hafta CNBC-e ekranlarında mobilite ve mikromobilite trendlerinin tartışıldığı programda yine Dr. Vurdu ile birlikte küresel ulaşım teknolojilerinin geleceği ele alındı. Dördüncü bölümde ise Dr. Vurdu bu kez Fransa'nın Nantes kentinde düzenlenen Uluslararası Peyzaj Mimarları Federasyonu (IFLA) Dünya Peyzaj Mimarları Kongresi'nden, Avrupa Peyzaj Mühendisleri Birliği Başkan Yardımcısı Yasin Otuzoğlu ile birlikte bağlanarak akıllı şehirler, endüstri ve gezegenimizin geleceğine dair perspektiflerini paylaştı. Uluslararası ticaretin ve ekonominin hem bugünü hem de geleceğe dair çok yönlü tespitler ve öngörüler paylaşıldı; ticaret politikalarından yükselen teknolojilere, küresel ekonomi-politik yaklaşımlardan yeşil dönüşüme uzanan geniş

bir çerçevede madenlerin medeniyet ve ekonomideki stratejik rolü tartışıldı. Programın ilk ayı Dr. Vurdu'nun Endüstri 4.0 ve Toplum 5.0 kavramlarının ardından Sürdürülebilir Gezegen 6.0 temennisi ile kapanmış oldu.

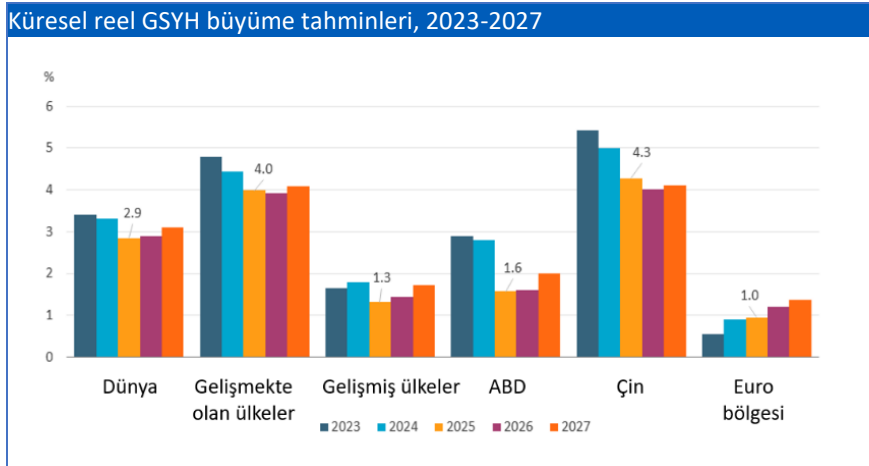
Küresel Ekonomi ve Ticaret

Küresel Ekonomi

Küresel ekonomi, değişen ticaret ortamına uyum sağlamaya başlamıştır. 2025'in ilk yarısında, enerji fiyatlarındaki gevşemenin ve önden yüklemeli ticaret faaliyetlerinin de desteğiyle dirençli kalabilmiştir. ABD'nin gümrük vergilerindeki yeni artışlar ve devam eden belirsizlik, 2025'in ikinci yarısından itibaren küresel büyümeyi sınırlayabilir.

Euromonitor International'ın¹ 2025 3. çeyrek temel tahminlerine göre, küresel reel GSYH büyümesinin 2024 yılındaki %3,3 seviyesinin altına düşerek hem 2025 hem de 2026'da %2,9'a gerilemesi öngörülmektedir. Çeşitli jeopolitik, ekonomik ve iklimsel riskler nedeniyle temel görünüm kırılganlığını korumaktadır. ABD önemli ortaklarla bazı ticaret anlaşmaları yapmış olmasına rağmen, belirli şartlar ve oranlar konusunda belirsizlik sürmekte ve küresel bir ticaret savaşı riski belirmektedir. Trump tarifeleriyle ilgili olumsuz beklentilerin gerçekleşmesi halinde küresel ekonomik büyümenin 2025-2026 yılı için temel alınan seviyeden 2,1 puan düşebileceği değerlendirilmektedir.

Reel GSYH büyümesinin 2025'te %1,3, 2026'da ise %1,4 olması öngörülmürken, gelişmiş ekonomilerin büyüme görünümü 2024 seviyelerinin altında kalmaya devam ediyor. Artan küresel ticaret engelleri, devam eden politika belirsizliği ve jeopolitik gerginlikler, iş dünyası ve tüketici güvenini olumsuz etkilemeye devam ederken, talep durgunlaşıyor. ABD'de yüksek tarifeler ve politika belirsizliğinin, ABD ekonomisinin omurgası olan özel tüketimi 2025'in ikinci yarısından itibaren daha sert bir şekilde etkilemesi beklendiğinden, büyüme tahmini 2025 ve 2026 için %1,6'ya düşürülmüştür. Trump'ın Büyük Güzel Yasa Tasarısı (Big Beautiful Bill) kapsamındaki mali teşviki, tarifelerin olumsuz etkilerini yakın vadede kısmen telafi edebilse de artan enflasyon endişeleri ABD tüketici güvenliğini 2024'e göre düşük tutmuştur.

Kaynak: Euromonitor International

¹Euromonitor International, Global Economic Outlook: Q3 2025 [↗](#)

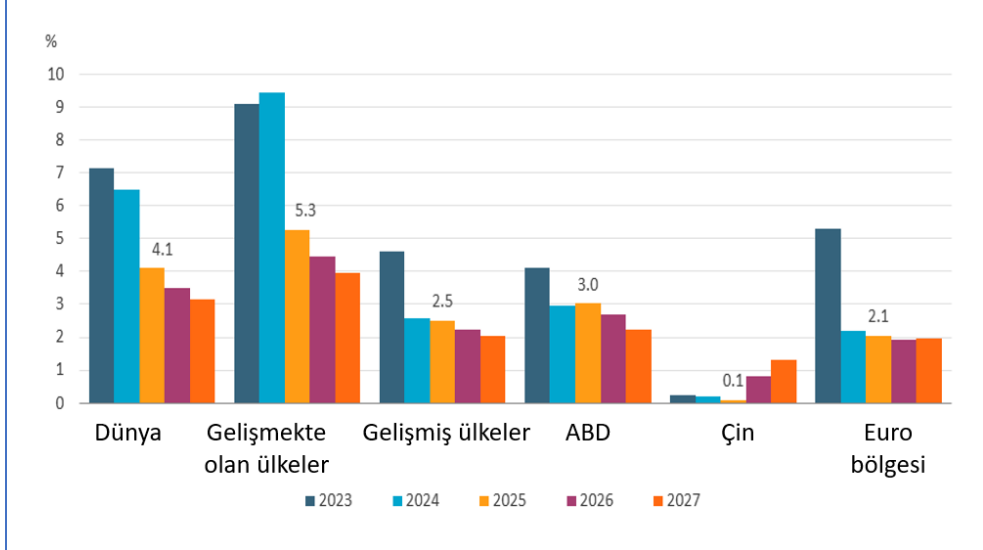
Euro bölgesi ekonomisi, 2025 yılının ilk yarısında beklentilerin üzerinde bir büyüme kaydetmiştir ancak ABD tarifeleri öncesinde gerçekleşen önden yüklemelerin sağladığı ilk ivme zayıflamıştır. Yüksek ABD tarifeleri ve ticaret belirsizliği, 2025'in ikinci çeyreğinden bu yana ihracatı olumsuz etkilemiştir. Büyümenin 2025 ve 2026'nın geri kalanında zayıf kalması ve yıllık büyümenin sırasıyla %1,0 ve %1,2 olması beklenmektedir.

Küresel ticaret belirsizliği nedeniyle Birleşik Krallık ekonomisinin %1,1 oranında mütevazı bir büyüme kaydetmesi beklenmektedir. Ancak ABD ile yapılan %10'luk bir tarife anlaşması ülkeyi Euro Bölgesi'ndeki emsallerine göre daha avantajlı bir konuma getirmektedir. Japonya'nın reel GSYH büyüme oranının, ücret artışları ve sürdürülebilir turizm sayesinde 2025 yılında %0,7'ye hafifçe yükselmesi öngörülmektedir. ABD'nin Ağustos 2025'ten itibaren %15'lik tarifeler uygulaması, özellikle otomotiv sektörü olmak üzere Japonya'nın ihracat rekabet gücüne zarar verebilir.

Gelişmekte olan ekonomilerdeki reel GSYH büyümesinin 2025 yılında %4,1 olarak gerçekleşeceği ve 2024 seviyesinin altında kalacağı öngörülmektedir. Yine gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelere daha iyi performans göstermesi beklenmektedir. Brezilya, Meksika, Hindistan, Vietnam ve Endonezya gibi ekonomilerde ABD tarifelerinin yükselmesiyle birlikte olumsuzlukların artması ve büyümenin yavaşlaması öngörülmektedir. Buna rağmen Hindistan ve Vietnam, güçlü iç talep ve hükümetlerinin Çin'e alternatif üretim merkezleri olarak konumlandırma çabalarının da etkisiyle 2025 yılında en hızlı büyüyen ekonomiler arasında yer almaya devam edecektir.

2025 yılı 3. çeyrek baz tahminlerine göre, küresel enflasyonun 2024'teki %6,5 seviyesinden 2025'te %4,1'e ve 2026'da %3,5'e düşerek azalmayı sürdürmesi beklenmektedir. Düşük enerji fiyatları ve azalan talep, enflasyonist baskıları hafifleten temel faktörler olmaya devam etmektedir. OPEC+, Eylül 2025'ten itibaren arzı artıracığını duyurmuştur. Bu durum enerji fiyatları üzerindeki baskıyı daha da azaltabilir. Ek olarak küresel enflasyon, dalgalı ABD tarife oranları ve küresel ticaret savaşının tırmanması riski nedeniyle yukarı yönlü risklere tabidir. 2025'in ilk yarısında ön yüklemeli sevkiyatlarda görülen artış, ABD'li tüketicileri fiyat artışlarından korumuştur. Bununla birlikte ön yüklemeli stoklar tükenirken, tarife artışlarının da etkisiyle, ABD enflasyonunun 2025 yılının ikinci yarısında daha hızlı artması ve yıllık ortalama %3,0'a ulaşması öngörülmektedir.

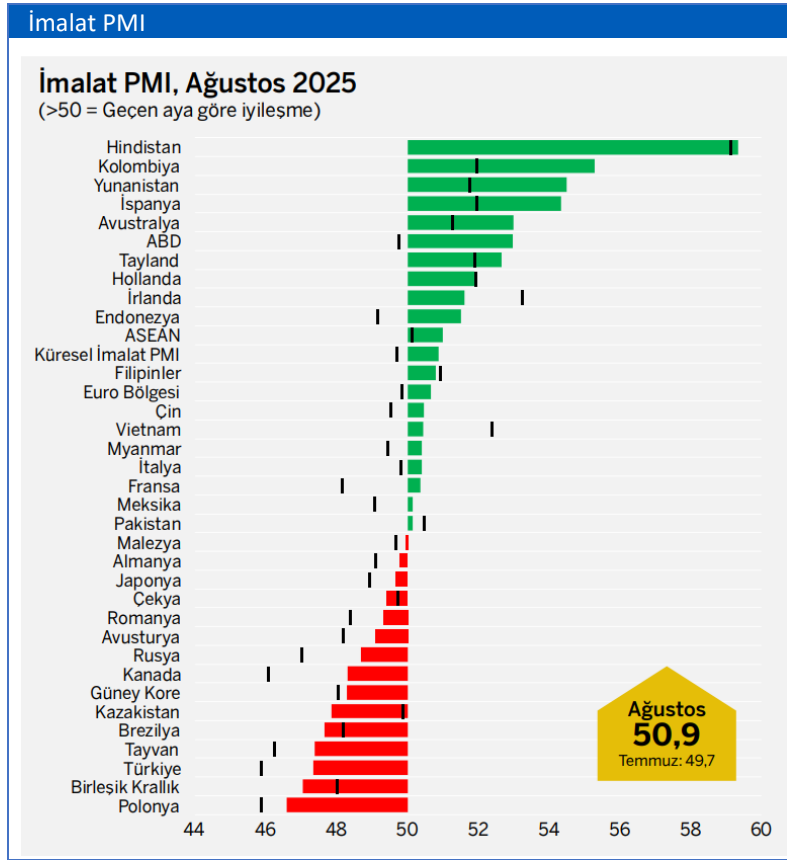
Küresel tüketici fiyatları tahminleri, 2023-2027

Kaynak: Euromonitor International

Avrupa ve Çin'de, ABD'nin yüksek tarifeleri ekonomik faaliyetleri daha da yavaşlatabilir ve yavaşlayan ekonomide enflasyonist baskıların azalmasına yol açabilir. Euro Bölgesi'nde enflasyonun Haziran-Temmuz 2025 döneminde %2,0 seviyesinde sabit kalmış olup gelecekte aylarda da aynı seviyede kalması beklenmektedir. Çin ihracat mallarının Güneydoğu Asya ve Avrupa'ya yönlendirilmesi de bu bölgelerdeki fiyatlar üzerinde aşağı yönlü baskı yaratabilir.

İstanbul Sanayi Odası tarafından yayınlanan Küresel İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi² Ağustos ayında 1,2 puan artarak 50,9'a yükselmiş ve yeniden eşik değerin üstüne çıkmıştır. Endeks 2024 yılının Mayıs ayından bu yana en güçlü düzeyde iyileşmeye işaret etmiştir. İmalat PMI kapsamındaki 33 ülkeden büyüme kaydedenlerin sayısı Ağustos ayında 11'den 18'e yükselmiştir. Diğer 15 ülkeden 11'inde ise daralma bir önceki aya göre hafiflemiştir. Küresel İmalat PMI'nın artışında üretim, yeni siparişler ve istihdamın yeniden büyümeye geçmesi etkili olmuştur. Öte yandan küresel ticaretin daralmaya devam etmesi ve beklentilerin zayıf seyretmesi gelecek aylara yönelik iyimserliği sınırlamaktadır. Yükselen tarifelerin de etkisiyle girdi fiyatları son 6 ayın, satış fiyatları ise son 4 ayın en hızlı artışını kaydetmiştir. Euro Bölgesi İmalat PMI Ağustos ayında 0,9 artarak 50,7'ye yükselmiştir. Böylece 2022 yılının ortalarından bu yana ilk kez 50'nin üzerine çıkabilmiştir. Üretim artışı da son 41 ayın en yüksek hızına ulaşmıştır. İmalat PMI'da liderliğini sürdüren Hindistan'da endeks 59,3 ile yaklaşık 5 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Çin İmalat PMI da Ağustos ayında 1 puan yükselerek 50,5'e ulaşmış ve eşik değeri geçmiştir. ABD İmalat PMI Ağustos'ta 3,2 puanlık güçlü bir toparlanma kaydetmiş ve 53,0'a ulaşmıştır. İyileşen beklentiler istihdamı olumlu etkilerken, tarifeler nedeniyle güçlü enflasyonist baskı devam etmiştir.

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

Siyah çizgiler bir önceki ayın endeks değerlerini belirtmektedir.

² İstanbul Sanayi Odası (İSO), Dünyada İmalat PMI Gelişmeleri Ağustos 2025 [2](#)

Uluslararası kuruluşların büyümeye yönelik tahminleri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri (%)									
		Dünya	Euro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
Dünya Bankası	2021	6,3	5,9	5,8	4,8	5,9	9,7	8,4	2,6
	2022	3,0	3,4	1,9	3,0	-1,2	7,0	3,0	1,0
	2023	2,6	0,5	2,5	2,9	3,6	8,2	5,2	1,9
	2024	2,8	0,9	2,8	3,4	4,3	6,5	5,0	0,2
	2025	2,3	0,7	1,4	2,4	1,4	6,3	4,5	0,7
IMF	2021	6,2	5,3	5,9	5,0	4,7	8,7	8,4	2,1
	2022	3,5	3,4	1,9	3,0	-1,2	7,2	3,0	1,0
	2023	3,3	0,4	2,9	2,9	3,6	8,2	5,2	1,7
	2024	3,3	0,9	2,8	3,4	4,1	6,5	5,0	0,1
	2025	3,8	0,8	1,8	2,0	1,5	6,2	4,0	0,6
OECD	2021	6,3	5,8	5,8	5,3	5,6	9,0	8,5	2,2
	2022	3,3	3,4	1,9	3,0	-2,0	7,2	3,0	0,9
	2023	3,4	0,5	2,9	3,2	3,6	9,2	5,4	3,3
	2024	3,3	0,8	2,8	3,4	4,1	6,2	5,0	2,7
	2025	2,9	2,2	1,6	2,1	1,3	6,3	4,7	2,8

Kaynak: IMF (Nisan 2025), Dünya Bankası (Haziran 2025), OECD (Haziran 2025)

Küresel Ticaret

OECD'nin 26 Ağustos'ta yayınladığı rapora göre 2025'in ikinci çeyreğinde G20 mal ticaret görünümü, birinci çeyreğe kıyasla daha heterojen görünüme sahiptir. İhracat %2,6 oranında artarken ithalat büyük ölçüde değişmemiştir. Bu durum, 2025'in ilk çeyreğinde yaşanan ithalat artışından sonra; ABD'nin ithalatındaki keskin daralmadan kaynaklanmaktadır. G20'nin hizmet ticaretine bakıldığında, 2025'in ikinci çeyreğinde hizmetler ihracatının %4,7; ithalatının ise %2,9 oranında arttığı görülmektedir. ³

2025'in ikinci çeyreğinde ABD'de metal ürünler ve parasal olmayan altın satışlarındaki artışın etkisiyle mal ihracatı %2,7 oranında yükselmiştir. Ancak ABD'nin ithalatı, sanayi girdi alımlarının azalması sebebiyle %18,4 gibi keskin bir düşüş göstermiştir. Söz konusu düşüş 2025'in ilk çeyreğinde kaydedilen %18,9'luk ithalat artışının ardından gelmiştir.

³ OECD (26 Ağustos 2025) G20 International Trade [7](#)

G20 ülkelere çeyreklere göre mal ihracat değişimi

(Önceki döneme göre yüzde değişim, cari ABD doları cinsinden, mevsimsellikten arındırılmış)

Ülke / Bölge	2024	2023	2024	2024	2024	2024	2025 1.	2025
		4. çeyrek	1. çeyrek	2. çeyrek	3. çeyrek	4. çeyrek	çeyrek	2. çeyrek
G20	0,8	-0,2	1,3	0,4	0,8	-0,5	2	2,6
Arjantin	19,0	-6,1	19,6	6,5	-2,2	6,3	-0,8	-3,6
Avustralya	-8,2	1,6	-1,7	-4,6	0,3	-0,5	-3,5	1,8
Brezilya	-1,1	6,1	-3,9	-2,0	-0,8	0,8	3,2	-3,6
Kanada	0,1	1,3	-2,5	2,2	0,4	0,5	2,7	-9,7
Çin	4,1	-0,4	5,0	2,1	-1,2	3,5	1,1	2,5
AB-27	-1,1	-0,7	0,3	-0,2	1,9	-2,7	3,0	4,7
Fransa	-2,2	-1,3	0,5	-0,8	-0,6	-0,5	-0,3	6,0
Almanya	-0,8	-0,8	2,3	-1,8	0,8	-3,7	0,7	7,4
Hindistan	2,0	-0,5	5,0	-2,8	-5,3	5,9	-0,6	2,3
Endonezya	1,3	1,2	0,2	1,2	2,6	2,7	1,5	1,7
İtalya	-1,5	0,4	-1,4	-0,6	1,3	-1,7	2,5	5,9
Japonya	-1,6	0,2	-2,6	-0,6	4,6	-1,7	3,3	1,6
Kore	8,1	5,3	1,7	2,5	0,6	-0,8	-4,5	7,1
Meksika	3,5	-0,9	1,6	0,2	2,3	1,4	0,5	1,8
S. Arabistan	-4,6	-1,2	-0,5	0,4	-6,4	0,3	3,4	...
Güney Afrika	-1,6	-0,7	-3,9	3,2	0,7	2,9	-0,5	-1,7
Türkiye	2,3	2,7	-1,7	1,8	0,4	-0,9	3,4	-0,2
Birleşik Krallık	-2,7	-1,1	-0,2	-2,1	2,8	-4,5	4,8	1,3
ABD	2,0	0,1	1	-0,1	2,1	-2,2	4,1	2,7

Kaynak: OECD, 2025

G20 toplamı Güney Afrika dışında Afrika Birliği ülkelerini içermemektedir. Rusya Federasyonu G20 tahminlerine dahildir. Mevcut olmayan değerler “..” ile gösterilmiştir.

Buna karşılık, Asya ve Avrupa’nın büyük bölümünde mal ticareti sağlam bir büyüme kaydetmiştir. 2025’in ikinci çeyreğinde Çin’in ihracatı %2,5; ithalatı ise %4,7 oranında artmıştır. Söz konusu artış yarı iletkenler ve yüksek teknoloji ürünlerinden kaynaklanmıştır. Benzer şekilde, Kore’nin ihracatı %7,1 oranında genişlemiştir. Yarı iletkenler ile yüksek bant genişlikli bellekler Kore ihracatının artışında rol oynamıştır.

2025’in ikinci çeyreğinde Avrupa Birliği’nin ihracatı %4,7; ithalatı ise %6,3 artmıştır. İhracat Almanya’da %7,4; Fransa’da %6,0 ve İtalya’da %5,9 oranında yükselmiştir. Birleşik Krallık’ta ihracat %1,3 artarken; ilaç ve otomobil alımlarının güçlenmesiyle ithalat %8,5 oranında sıçramıştır. Öte yandan Arjantin ve Brezilya’da ihracat %3,6 azalmıştır. Metal cevherleri ve hurda metallerdeki artışla Avustralya’nın ihracatı %1,8; ithalatı ise %9,3 yükselmiştir. ⁴

G20 ülkeleri çeyreklere göre mal ithalat değişimi

(Önceki döneme göre yüzde değişim, cari ABD doları cinsinden, mevsimsellikten arındırılmış)

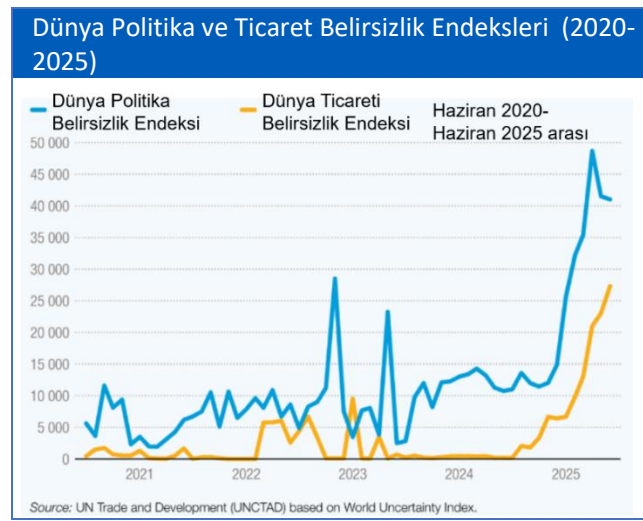
Ülke / Bölge	2024	2023	2024	2024	2024	2024	2025 1.	2025
		4. çeyrek	1. çeyrek	2. çeyrek	3. çeyrek	4. çeyrek	çeyrek	2. çeyrek
G20	0,1	0	-0,3	1,4	1,9	-0,9	3,3	0
Arjantin	-17,7	-12,1	-13	-4,6	12	13,5	9,3	-3,1
Avustralya	2,4	-3,4	7,1	-1,8	-0,3	-1,3	-0,6	9,3
Brezilya	8,5	1,2	3,8	9,7	-0,6	-2,2	7,4	-1,1
Kanada	0,1	-0,4	-0,6	2,5	-0,1	-1,5	1,9	0,3
Çin	0,3	3,9	-0,7	0,0	-1,0	-0,7	-3,8	4,7
AB-27	-2,9	-1,7	-1,1	1,0	2,4	-2,5	1,7	6,3
Fransa	-5,1	-4,1	-1,7	1,8	-0,3	-2,7	0,5	6,3
Almanya	-3,0	-2,4	1,2	-1,6	3,2	-3,4	2,0	8,3
Hindistan	6,1	2,1	-0,5	0	7,4	-0,9	-3,4	1,5
Endonezya	5,1	1,2	1,0	-1,5	7,9	1,0	-5,2	6,8
İtalya	-4,8	0,5	-3,9	0,3	2,7	-1,9	3,7	5,1
Japonya	-5,9	-0,1	-3,2	0,9	3,7	-4,7	3,8	1,8
Kore	-2	3,1	-1,3	1,9	1,6	-2	-2,5	1,4
Meksika	4,4	-0,2	3,1	0,8	1,1	0,2	-1,9	2,2

⁴ OECD (26 Ağustos 2025) G20 International Trade [2](#)

S. Arabistan	11,9	1,4	4,7	-2,1	8,7	5,0	-2,3	...
Güney Afrika	-6,2	2,7	-5,0	0,9	1,3	-2,7	1,3	1,5
Türkiye	-4,3	-5,4	-0,9	3,6	-3,5	5,8	0,8	4,2
Birleşik Krallık	-1,3	0,3	-3,3	6,0	-0,8	0,6	-1,2	8,5
ABD	6,2	0,8	2,1	2,7	2,7	1,1	18,9	-18,4

Kaynak: OECD, 2025

Tarifeler, sübvansiyonlar veya kısıtlamalardaki ani değişiklikler dalgalanmaları artırmaktadır. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın (UNCTAD) Eylül ayında yayımladığı rapor 2025 itibarıyla ticaret politikası belirsizliğinin eşi görülmemiş seviyelere tırmanmasına dikkat çekmektedir. Raporda önceden belirsizliğin çoğunlukla Brexit, COVID-19 veya ABD-Çin ticaret gerilimleri gibi dönemlerde yaşandığı ancak 2025'te kuralların zayıflaması ve kritik hammaddeler için yoğun rekabet nedeniyle belirsizliğin rekor seviyelere yükseldiği vurgulanmaktadır.⁵

Kaynak: UNCTAD, 2025

UNCTAD'ın raporunda ticaret politikası belirsizliğinin küresel ekonomi üzerinde üç temel yolla baskı oluşturduğu vurgulanmaktadır:

- Yüksek maliyetler, yavaş büyüme: Şirketler fazla stok bulundurma, kayıplara karşı korunma ve tedarik zincirlerini yeniden düzenleme zorunda kalmakta; bu da maliyetleri artırarak yatırımları caydırmaktadır.
- Finansal istikrara yönelik riskler: Ani değişimler döviz kurlarını sarsmakta, yatırımcı güvenini, sermaye akışlarını ve kredi koşullarını zayıflatmaktadır.
- Güvenin aşınması: Zayıflayan kurallar ve tek taraflı adımlar misillemeyi körüklemekte, küresel iş birliğini zorlaştırmaktadır.

Kırılganlıkları azaltmanın önem kazandığı bu ortamda UNCTAD, ülkelerin pazar çeşitlendirmesi ve ticaret anlaşmalarına katılım yoluyla volatiliteden korunabileceğine işaret etmektedir. Bu yaklaşım, küresel ticaretin getirdiği riskleri yönetmek ve firmaların istikrarını sağlamak açısından kritik bir araç olarak öne çıkmaktadır.

⁵ UNCTAD (Eylül 2025) Global Trade Update : Trade policy uncertainty looms over global markets [↗](#)

Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti

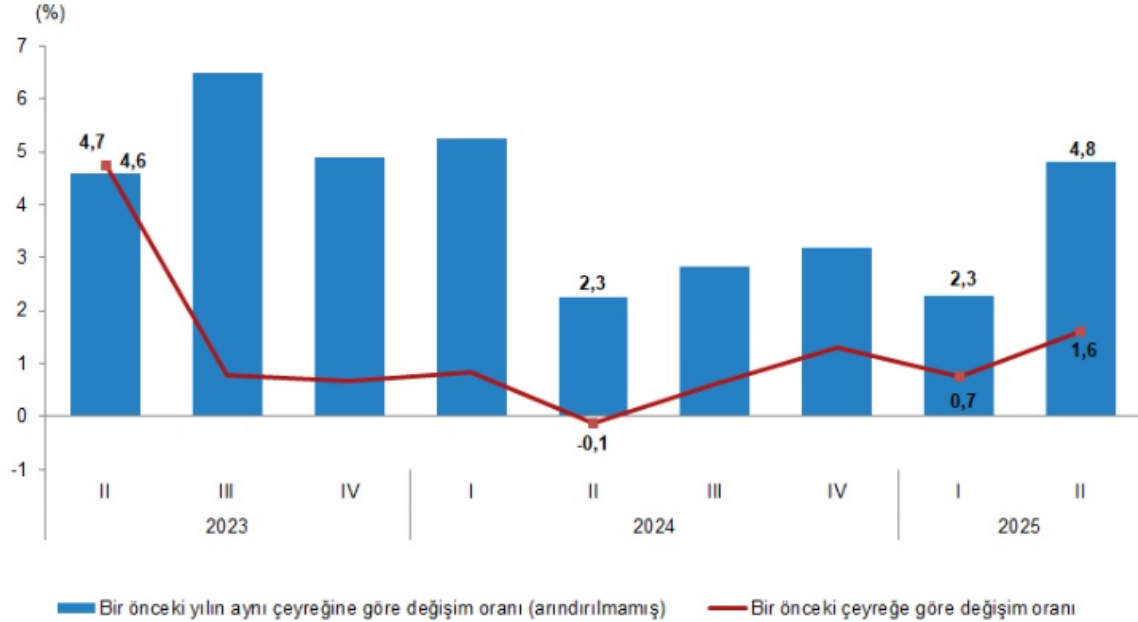
Türkiye Ekonomisi

Türkiye Ekonomisi 2025 Yılı İkinci Çeyreğinde %4,8 Büyüdü

Üretim yöntemine göre ikinci çeyrek GSYH, zincirlenmiş hacim endeksi olarak (2009=100), 2025 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %4,8 arttı. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH, 2025 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %43,7 artarak 14 trilyon 578 milyar 566 milyon TL oldu.⁶

Dönemler İtibariyle GSYH Büyüme Oranları

GSYH büyüme hızları, II. Çeyrek: Nisan-Haziran, 2025

Kaynak: TÜİK

Kırmızı çizgi bir önceki çeyreğe göre değişim oranını, mavi sütunlar ise bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişimi temsil etmektedir.

⁶ TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla [2](#)

Türkiye'nin Temel Ekonomik Göstergeleri

Göstergeler	2021	2022	2023	2024	2025							
					Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos
GSYH (Yıllık Reel Yüzde Değişim) (%)	11,4	5,5	5,1	-	-	-	2,3	-	-	4,8	-	-
GSYH (Milyar \$) ¹	808	906	1130	1320*	-	-	335,5*	-	-	377,6*	-	-
Sanayi Üretim Endeksi ²	17,5	4,4	1,6	0,5	1,2	-1,9	2,5	3,1	4,9	8,5	5,0	-
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)	76,6	77,2	76,3	75,9	74,6	74,5	74,4	74,3	75,0	74,6	74,2	73,5
İstihdam (Milyon Kişi)	28,8	30,8	31,6	32,6	32,0	31,8	32,0	32,2	32,9	32,7	33,1	-
İşsizlik Oranı	12,0	10,4	9,4	8,7	9,0	8,7	8,0	8,5	7,6	8,5	8,3	-
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-6,4	-45,8	-45,0	-10,0	-3,9	-4,3	-4,3	-7,9	-0,7	-2,0	1,8	-
Cari İşlemler Dengesi / GSYH Oranı	-0,8	-5,1	-3,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dış Ticaret Dengesi (Milyar \$)	-46	-110	-106	-82	-5,6	-5,5	-4,9	-9,9	-4,8	-6,5	-4,6	-4,2
İhracat (FOB, Milyar \$)	225	254	256	262	21,2	20,7	23,4	20,8	24,8	20,5	24,9	21,8
İthalat (CIF, Milyar \$)	271	364	362	344	28,7	28,5	30,6	32,9	31,5	28,7	31,4	26,0
Bütçe Dengesi / GSYH Oranı (%)	-2,8	-1,0	-5,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TÜFE Oranı ³	36,1	64,3	64,8	44,4	42,1	39,1	38,1	37,9	35,4	35,1	33,5	33,0
Politika Faizi Oranı ⁵	14,00 19,00	9,00 13,00	9,00 40,00	42,50 50,00	45,00	45,00	42,50	46,00	46,00	46,00	43,00	40,5

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TCMB

¹ 2024 için yıllık GSYH verileri açıklanmamış olup yıllık veriler 4 çeyreğin toplamı suretiyle elde edilmiştir.

² Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (Yıllık Yüzde Değişim)

³ TÜFE Dönem sonu yıllık yüzde değişim

⁴ Değişim Oranlarının hesaplanmasında baz yılı 2015 olarak alınmıştır.

⁵ 2020-2024 yılları için en düşük ve en yüksek politika faiz oranları verilmiştir.

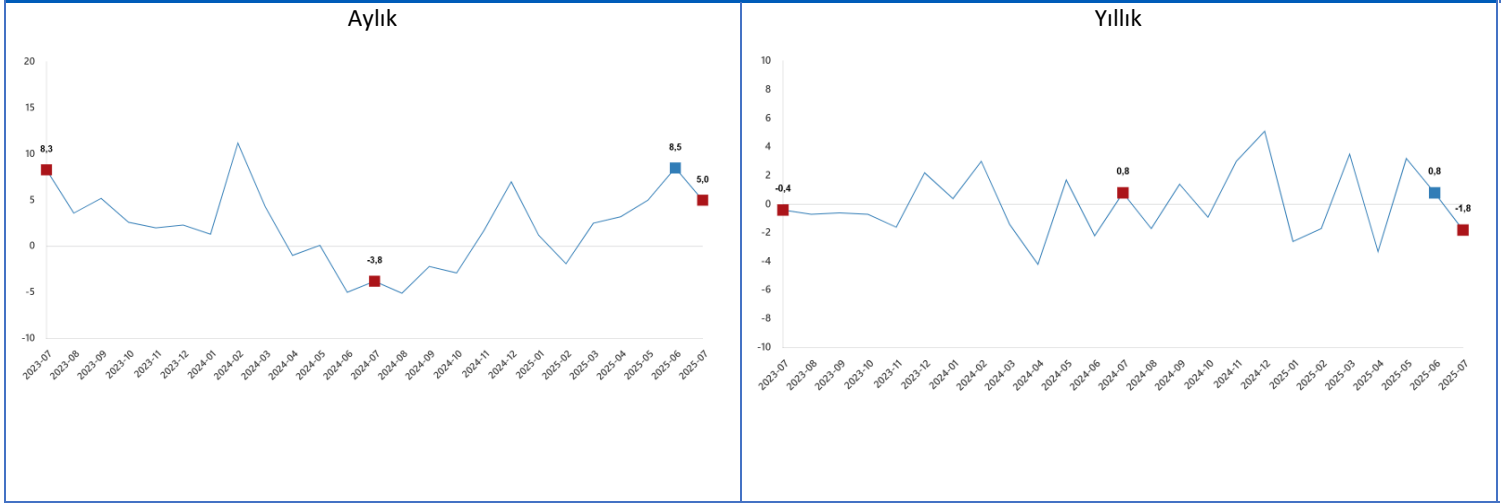
* Aylar için verilen GSYH çeyreklik dönemleri temsil etmektedir

Not: 2024 ve 2025 yılına ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemde bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından revize edilebilmektedir.

Sanayi Üretimi Temmuz'da Aylık %1,8 azaldı, Yıllık %5,0 Arttı

Sanayi üretim endeksi Temmuz ayında bir önceki aya göre %1,8 azalırken, bir önceki yılın Temmuz ayına göre %5,0 arttı. Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, 2025 yılı Temmuz ayında madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %0,5 azalırken, imalat sanayi sektörü endeksi %5,5 arttı. Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi ise %5,8 artış gösterdi. Madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi bir önceki aya göre %1,5 azalırken, imalat sanayi sektörü endeksi %2,3 azalmıştır. Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi ise bir önceki aya göre %4,5 artmıştır.⁷

Sanayi Üretim Endeksi Aylık ve Yıllık Değişim Oranları (%)

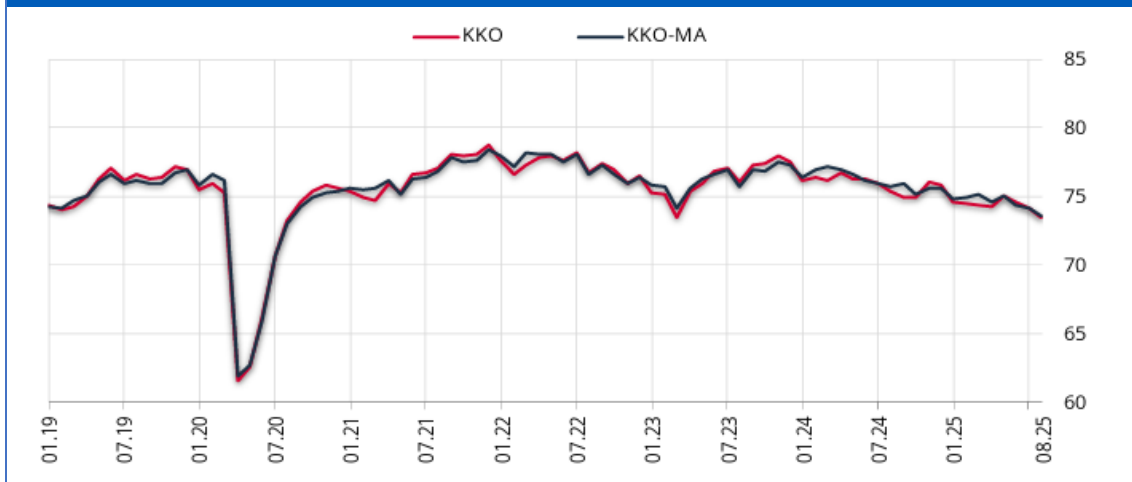

Kaynak:TÜİK

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Ağustos Ayında %73,5 Oldu

2025 yılı Ağustos ayında, imalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA), bir önceki aya göre 0,5 puan azalarak yüzde 73,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış Kapasite Kullanım Oranı (KKO) ise bir önceki aya göre 0,7 puan azalarak yüzde 73,5 seviyesinde gerçekleşmiştir.⁸

Kapasite Kullanım Oranı (KKO) ve Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış KKO (%)

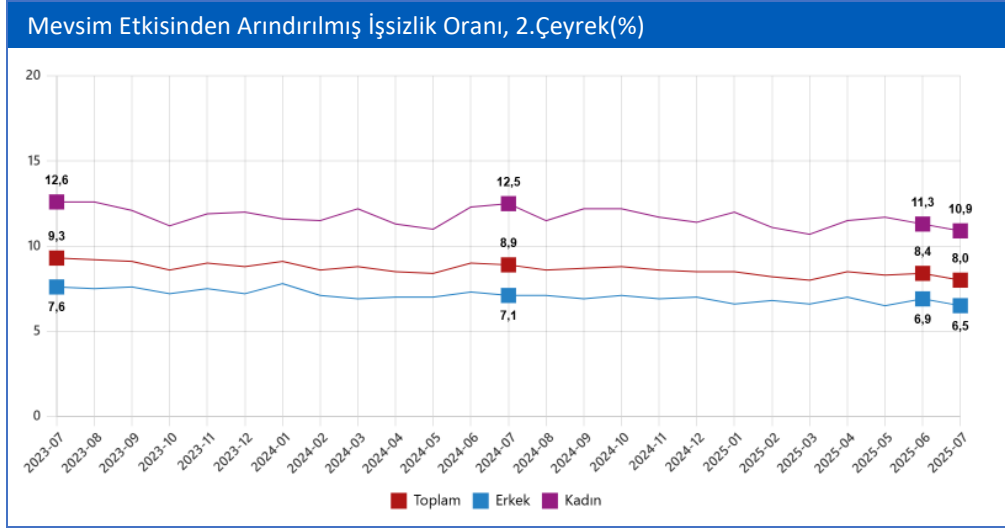
Kaynak:Merkez Bankası

⁷ TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi

⁸ TCMB, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı

İşsizlik Oranı %8,0 Seviyesinde Gerçekleşti

Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2025 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre 164 bin kişi azalarak 2 milyon 828 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0,4 puan azalarak %8,0 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı erkeklerde %6,5 iken kadınlarda %10,9 olarak tahmin edildi. 15–24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı 2025 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre 0,9 puan azalarak %15,0 oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı; erkeklerde %11,3, kadınlarda ise %21,7 olarak tahmin edildi. Zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı 2025 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre 3,1 puan azalarak %29,6 oldu. Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünlük oranı %19,1 iken, işsiz ve potansiyel işgücünün bütünlük oranı %19,9 olarak gerçekleşti.^{9 10}

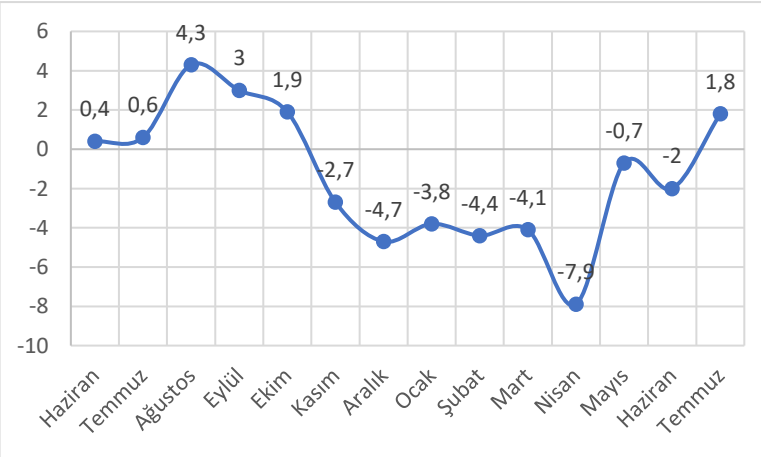

Kaynak:TÜİK

Temmuz 2025 Döneminde Cari İşlemler 1,8 Milyar \$ Fazla Verdi

2025 yılı Temmuz ayında cari işlemler dengesi 1.766 milyon ABD doları fazla kaydetmiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 6.029 milyon ABD doları fazla vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 4.635 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı net girişler 8.024 milyon ABD doları seviyesinde gerçekleşmiş olup, bu kalem altında taşımacılık hizmetleri ve seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler sırasıyla 2.417 milyon ABD doları ve 6.209 milyon ABD doları olmuştur.¹¹

Cari İşlemler Hesabı (Milyar \$)

Kaynak:Merkez Bankası

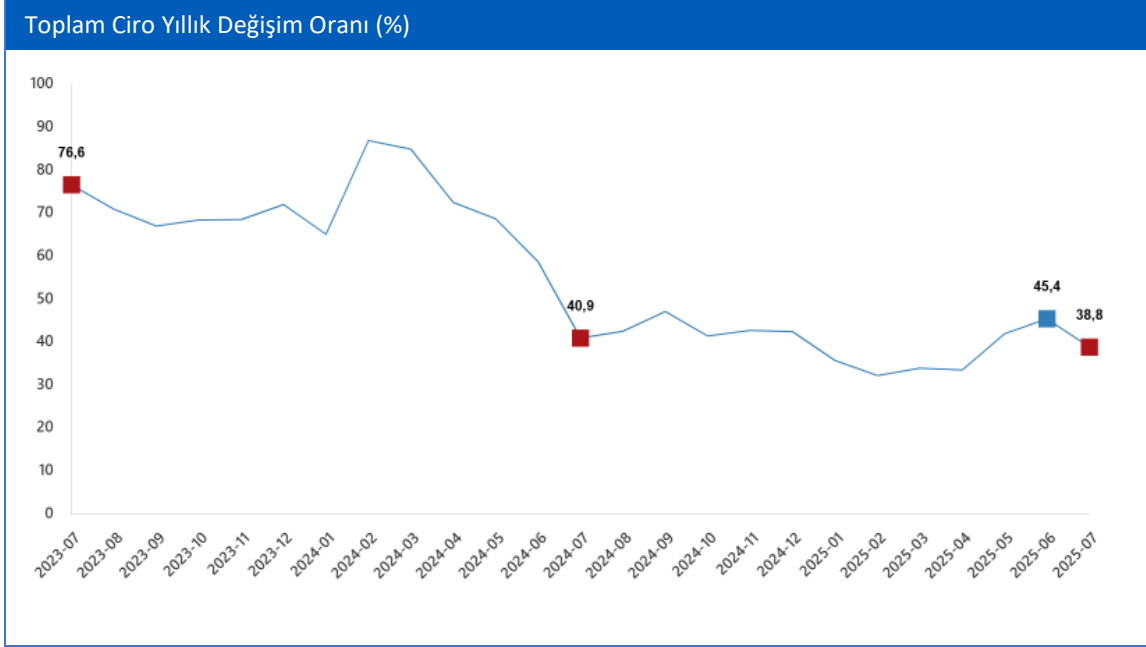
⁹ TÜİK, İşgücü İstatistikleri [\[1\]](#)

¹⁰ TÜİK tarafından sağlanan tanımlarda referans dönem içinde istihdam halinde olmayan kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan çalışma çağındaki tüm kişiler işsiz nüfusa dahildir. İşgücü, istihdam edilenler ve işsizlerin toplamı; işsizlik, işsizlerin işgücüne oranıdır. [\[2\]](#)

¹¹ TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri [\[3\]](#)

Ciro Endeksi Temmuz Ayında Yıllık %38,8 Oranında Arttı

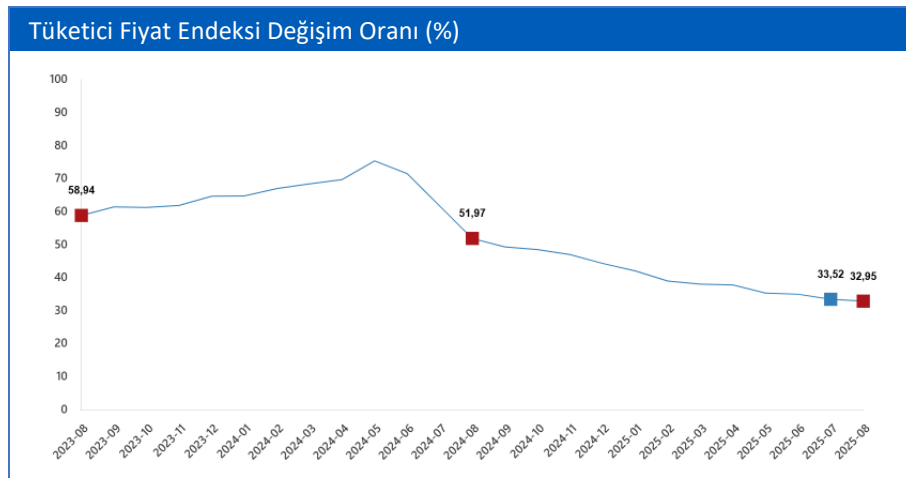
2025 yılı Temmuz ayında ciro endeksi oranı, sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında yıllık bazda %38,8 oranında artmıştır. Alt detaylarına bakıldığında ise 2025 yılı Temmuz ayında sanayi sektörü ciro endeksi yıllık bazda %31,2, inşaat ciro endeksi %50,8, ticaret ciro endeksi %40,6 ve hizmet ciro endeksi %40,6 oranında artmıştır.¹²

Kaynak:TÜİK

Tüketici Fiyat Endeksi Ağustos 2025'te yıllık %32,95 oldu

Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), Ağustos 2025'te yıllık %32,95, aylık %2,04 oranında arttı. 2003=100 temel yılına göre hesaplanan TÜFE'deki değişim, 2025 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre %2,04, bir önceki yılın Aralık ayına göre %21,50, bir önceki yılın aynı ayına göre %32,95 ve on iki aylık ortalamalara göre %39,62 olarak gerçekleşti. Ağustos 2025'te bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup %9,49 ile giyim ve ayakkabı oldu. Buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup %60,91 ile eğitim oldu. 2025 yılı Ağustos ayında ana harcama grupları itibarıyla bir önceki aya göre en azalış gösteren tek ana grup -%0,71 ile giyim olurken, aynı dönemde bir önceki aya göre artışın en yüksek olduğu ana grup %6,04 ile alkollü içecekler ve tütün oldu.¹³

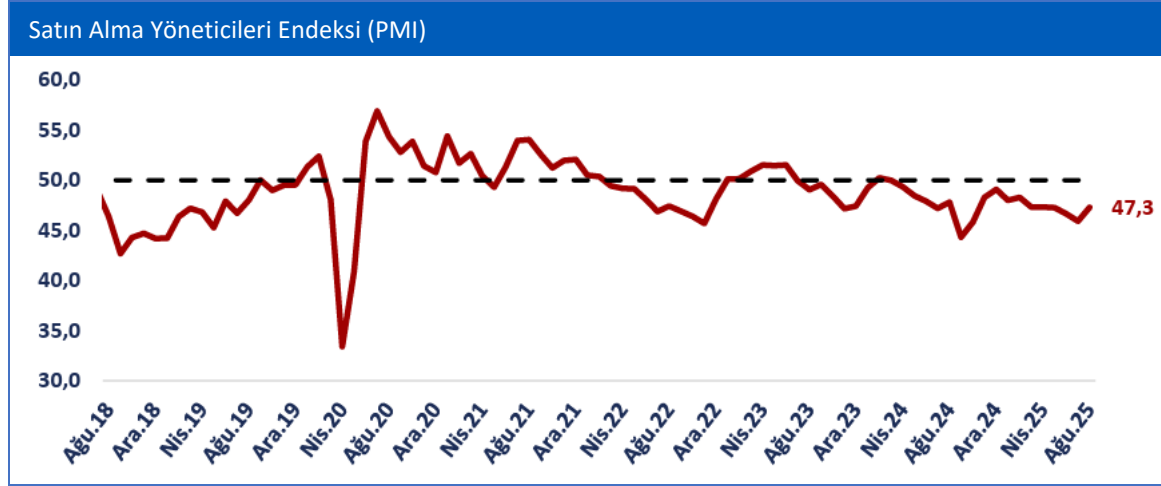
Kaynak:TÜİK

¹² TÜİK, Ciro Endeksleri

¹³ TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi

Türkiye'nin PMI Değeri Ağustos Ayında 47,3 Olarak Gerçekleşti

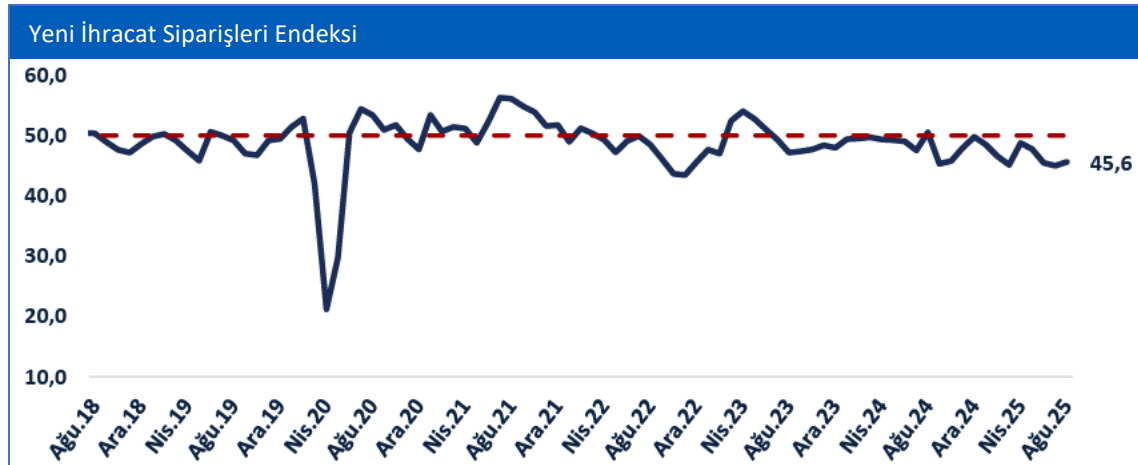
Satınalma Yöneticileri Endeksleri (Purchasing Managers' Indices - PMI), ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü açısından yakından takip edilen göstergeler arasında yer almaktadır. PMI'lar ekonomik koşullara ilişkin önemli bir öncü göstergedir. PMI'ların 50'den büyük olması önceki aya kıyasla ekonomik faaliyetlerde bir genişleme anlamını taşırken, 50'den küçük olması ise önceki aya göre daralma olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda PMI Endeksleri ilgili ekonomi ve sektörün faaliyet koşullarındaki değişimin yönünü göstermektedir. PMI, 2025 yılı Ağustos ayında 47,3 olarak gerçekleşmiştir.¹⁴

Kaynak:Ticaret Bakanlığı

Ağustos Ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeks Değeri 45,6 Oldu

Satınalma yöneticileri ile yapılan görüşme ve anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek hazırlanan "Yeni İhracat Siparişleri Endeksi" mal ve hizmet sektörlerindeki yurt dışı talebi ölçen bir göstergedir. Bu sayede ülke ve sektör bazında ihracat talebinde zaman içinde meydana gelen değişimler takip edilebilmektedir. Endeks değerinin 50'nin altında olması talepteki düşüşü, 50'nin üstünde olması talepteki artışı ifade ederken, 50 değeri bir değişimin olmadığını göstermektedir. Yeni İhracat Siparişleri Endeks değeri 2025 yılı Ağustos ayında yeni ihracat siparişleri endeksi 45,6 olarak gerçekleşmiştir.

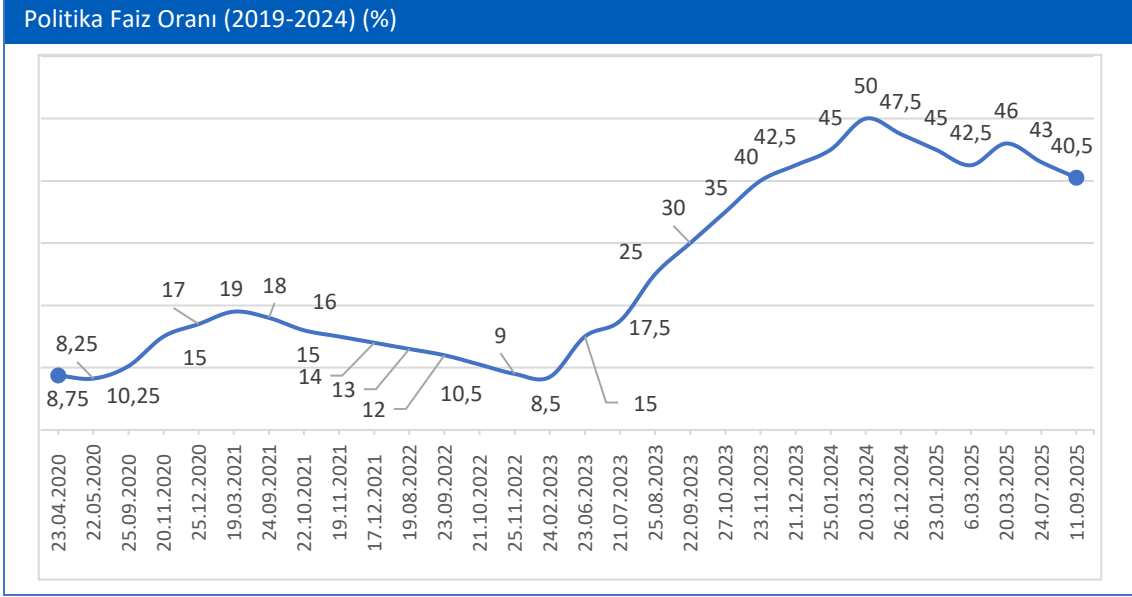

Kaynak:Ticaret Bakanlığı

¹⁴ Ticaret Bakanlığı, Ekonomik Görünüm

Ağustos Ayında Politika Faizi %40,5

TCMB Para Politikası Kuruluna göre enflasyonun ana eğilimi Ağustos ayında yavaşlamıştır. Kurul, ikinci çeyrekte büyümenin öngörülerin üzerinde gerçekleşirken yurt içi talebin zayıf seyrini koruduğunu ifade etmiştir. Yakın döneme ilişkin verilerin, talep koşullarının dezenflasyonist düzeyde olduğunu gösterdiğini belirtmiştir. Gıda fiyatları ile ataleti yüksek hizmet kalemlerinin enflasyon üzerinde yukarı yönlü baskıları canlı tuttuğunu vurgulamıştır. Enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışlarının, dezenflasyon süreci için risk unsuru olmaya devam ettiği eklenmiştir. Kurul, fiyat istikrarı sağlanana kadar sürdürülecek sıkı para politikası duruşunun talep, kur ve beklenti kanalları üzerinden dezenflasyon sürecini güçlendireceğini ifade etmiştir. Orta Vadeli Program'da öngörülen makroekonomik çerçevenin bu sürece katkı sağlayacağını altını çizmiştir.¹⁵

Kaynak: Merkez Bankası

12 Eylül 2025 Tarihi İtibariyle Toplam Kredi Hacmi 20,8 Trilyon TL Oldu

BDDK tarafından yayınlanan haftalık bankacılık sektörü verilerine göre TL cinsinden toplam kredi hacmi 12,8 trilyon TL'ye, yabancı para cinsinde TL eşdeğeri olarak ise 8,0 trilyon TL'ye ulaşmıştır.¹⁶

Krediler			
Sektör / Krediler (8 Ağustos 2025) (Milyon TL)	TL Cinsinden	Yabancı Para Cinsinden	Toplam
Toplam Krediler	12.803.530	7.984.741	20.788.271
Tüketici Kredileri ve Bireysel Kredi Kartları	5.047.609	7.503	5.055.113
Ticari ve Diğer Krediler	7.755.920	7.977.237	15.733.158
Taksitli Tic. Krd. ve Kurumsal Kredi Kartları	2.865.604	932.253	3.797.858
KOBİ Kredileri	4.365.924	1.075.952	5.441.876

Kaynak: BDDK

¹⁵ TCMB Para Politikası Kurulu Basın Duyurusu [↗](#)

¹⁶ BDDK, Haftalık Bankacılık Sektörü Verileri [↗](#)

Türkiye Dış Ticareti

Ağustos ayında ihracat %0,9 azalışla 21,8 milyar \$ oldu

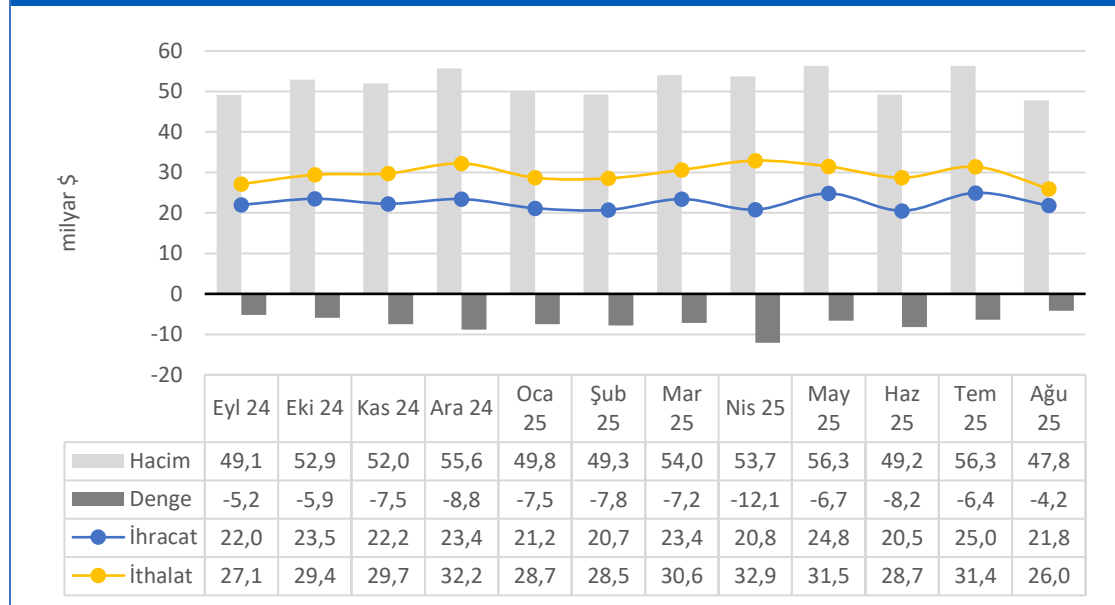
2025 yılının Ağustos ayında Türkiye ihracatı %0,9 azalışla 21,8 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde toplam ithalat %3,9 azalışla 26 milyar \$'a düşmüştür. Dış ticaret hacmi ise %2,5 azalışla 47,8 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %83,94 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Ağustos 2025 döneminde ise Türkiye ihracatı %4,3 artışla 178,1 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise %5,6 artışla 238,2 milyar \$'a ulaşmıştır. Bu dönemde dış ticaret hacmi %5,1 değişimle 416,3 milyar \$ olmuştur. İthalatın ihracatı karşılama oranı %74,8 olarak gerçekleşmiştir. Son 12 aylık ihracat 254,8 milyar \$'a ulaşmıştır.

Türkiye Dış Ticareti				
	Ağustos 2025	Değ. (%)	Ocak-Ağustos 2025	Değ. (%)
İhracat (milyar \$)	21,8	-0,9	178,1	4,3
İthalat (milyar \$)	26,0	-3,9	238,2	5,6
Dış Ticaret Hacmi (milyar \$)	47,8	-2,5	416,3	5,1
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-4,2	-16,7	-60,1	9,6
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	83,9	-	74,8	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Son 12 aylık dönemde aylık ortalama ihracat 22,4 milyar \$, ortalama ithalat ise 29,7 milyar \$ olmuştur. Son 1 yılda en yüksek ihracat rakamına 25 milyar \$ ile 2025 yılı Temmuz ayında erişilmiştir. En düşük ihracat ise 20,5 milyar \$ ile 2025 yılı Haziran ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık ithalat 32,9 milyar \$ ile 2025 yılı Nisan ayında, en düşük ithalat ise 26 milyar \$ ile 2025 yılı Ağustos ayında olmuştur.

Türkiye'nin Aylık İhracat - İthalat Karşılaştırması

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ağustos ayında en fazla ihracat yapılan ülke grubu 9,08 milyar \$ ile Avrupa Birliği oldu

Bölgesel bazda ülkemizin en büyük ticaret ortağı konumunda bulunan Avrupa Birliği ile ihracatımız 2025 yılı Ağustos ayında geçen yıla göre %3,7 oranında artarak 9,08 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ihracat içindeki payı ise %41,7 oldu. 2025 yılı Ağustos ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci bölge Yakın ve Orta Doğu olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ihracat %1,1 oranında azalış ve %17,6 pay ile 3,83 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 3,19 milyar \$ ihracat, %6,8 azalış ve %14,6 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İhracat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Ağustos 2025			Ocak-Ağustos 2025		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği	9.084	3,7	41,7	76.767	7,8	43,1
2	Yakın ve Orta Doğu	3.833	-1,1	17,6	28.672	0,1	16,1
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	3.187	-6,8	14,6	26.993	4,1	15,2
4	Diğer Asya	1.774	-0,8	8,1	13.049	-3,8	7,3
5	Kuzey Amerika	1.405	-5,0	6,4	11.724	0,7	6,6
6	Kuzey Afrika	1.239	-1,1	5,7	9.829	6,8	5,5
7	Diğer Afrika	652	9,2	3,0	4.845	5,6	2,7
8	Orta Amerika ve Karayipler	261	15,3	1,2	1.890	0,7	1,1
9	Güney Amerika	246	-36,4	1,1	1.912	-2,5	1,1
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	90	-20,1	0,4	736	-10,9	0,4
	Diğerleri	23	-77,4	0,1	1.697	34,4	1,0
	Toplam	21.795	-0,9	100,0	178.112	4,3	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ülke Grupları [↗](#)

Ağustos ayında en fazla ithalat yapılan ülke grubu 8,15 milyar \$ ile Avrupa Birliği

2025 yılının Ağustos ayında Türkiye'nin toplamda en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülke grubu Avrupa Birliği ülkeleri olmuştur. Avrupa Birliği ülke grubu ile ithalat Ağustos ayında geçen yıla göre %0,5 oranında azalarak 8,15 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ithalat içindeki payı ise %31,4 oldu. 2025 yılı Ağustos ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Asya olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ithalat %0,9 oranında azalış ve %29,1 pay ile 7,55 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 4,98 milyar \$ ithalat, %1,3 artış ve %19,2 pay ile en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İthalat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Ağustos 2025			Ocak-Ağustos 2025		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği	8.148	-0,5	31,4	75.833	4,7	31,8
2	Diğer Asya	7.547	-0,9	29,1	61.752	6,5	25,9
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	4.984	1,3	19,2	46.323	4,7	19,4
4	Yakın ve Orta Doğu	2.207	45,6	8,5	14.396	15,4	6,0
5	Kuzey Amerika	1.375	-3,4	5,3	11.998	3,3	5,0
6	Kuzey Afrika	686	2,2	2,6	5.058	-4,2	2,1
7	Güney Amerika	427	-47,8	1,6	5.689	-3,0	2,4
8	Diğer Afrika	375	28,1	1,4	2.923	29,9	1,2
9	Orta Amerika ve Karayipler	137	24,0	0,5	1.027	7,1	0,4
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	62	-45,1	0,2	465	-49,1	0,2
	Diğerleri	16	-98,8	0,1	12.719	10,5	5,3
	Toplam	25.963	-3,9	100,0	238.184	5,6	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ülke Grupları [2](#)

2025 yılı Ağustos ayında en fazla ihracat yapılan ülke 1,78 milyar \$ ile Almanya

2025 yılı Ağustos ayında en çok ihracat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %6,2 değişim ve 1,78 milyar \$ ile Almanya olmuştur. Toplam ihracat içindeki payı ise %8,1 olarak gerçekleşmiştir. Ağustos ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke ise ABD olmuştur. İlgili ülkeye ihracat, geçen yılın aynı dönemine göre %4,5 oranında azalarak 1,28 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracat içinde %5,9 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ihracat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise İngiltere olmuştur. Bu ülkeye ihracat %6,8 azalarak 1,15 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Toplam ihracat içindeki payı ise %5,3 oranındadır.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Ağustos 2025			Ocak-Ağustos 2025		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Almanya	1.776	6,2	8,1	14.656	7,6	8,2
2	ABD	1.276	-4,5	5,9	10.683	1,2	6
3	İngiltere	1.155	-6,8	5,3	11.011	12,4	6,2
4	İtalya	995	17,8	4,6	8.749	5,0	4,9
5	Irak	980	-12,2	4,5	7.581	-9,6	4,3
6	BAE	951	-6,8	4,4	6.810	22,3	3,8
7	İspanya	824	9,2	3,8	6.905	4,5	3,9
8	Fransa	771	9,4	3,5	7.042	10,0	4
9	Hollanda	764	4,3	3,5	5.526	-4,7	3,1
10	Romanya	586	-14,1	2,7	5.601	6,7	3,1
11	Polonya	546	-6,8	2,5	4.117	2,7	2,3
12	Rusya Federasyonu	520	-30,8	2,4	4.300	-24,2	2,4
13	Fas	443	58,3	2	2.840	32,6	1,6
14	Belçika	416	15,7	1,9	3.282	15,7	1,8
15	Bulgaristan	398	-4,4	1,8	3.539	7,6	2
16	Yunanistan	359	-18,2	1,6	3.761	17,4	2,1
17	Ukrayna	333	16,3	1,5	2.541	12,6	1,4
18	Suriye	313	73,2	1,4	2.110	56,2	1,2
19	Kazakistan	310	-10,0	1,4	2.132	-0,7	1,2
20	Mısır	295	-21,3	1,4	2.571	-4,4	1,4
Liste Toplamı		14.010	-0,8	64,3	115.757	5,3	65
Diğer		7.785	-1,2	35,7	62.356	2,6	35
Toplam		21.795	-0,9	100	178.112	4,3	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2025 yılı Ağustos ayında en fazla ithalat yapılan ülke 3,9 milyar \$ ile Çin

2025 yılı Ağustos ayında en çok ithalat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %2,7 azalış ve 3,9 milyar \$ ile Çin olmuştur. Toplam ithalat içindeki payı ise %15 olarak gerçekleşmiştir. Ağustos ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci ülke ise Rusya Federasyonu olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %3,6 oranında azalarak 3,29 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ithalat içinde %12,7 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ithalat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise Almanya olmuştur. Bu ülkeye ithalat %10,6 artarak 2,26 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ithalat içindeki payı ise %8,7 oranındadır.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Ağustos 2025			Ocak-Ağustos 2025		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Çin	3.903	-2,7	15	32.497	10,4	13,6
2	Rusya Federasyonu	3.291	-3,6	12,7	28.558	-2,4	12
3	Almanya	2.260	10,6	8,7	19.907	14,9	8,4
4	ABD	1.305	-2,6	5	11.300	4,1	4,7
5	İtalya	1.173	-11,3	4,5	10.702	-13,7	4,5
6	İsviçre	814	16,0	3,1	8.949	36,5	3,8
7	Fransa	782	-24,4	3	8.536	-1,3	3,6
8	Güney Kore	699	-2,4	2,7	6.472	4,4	2,7
9	İspanya	684	-1,6	2,6	6.437	3,8	2,7
10	İngiltere	513	4,6	2	4.628	1,6	1,9
11	Japonya	511	38,1	2	3.295	1,7	1,4
12	Kazakistan	508	120,2	2	3.128	36,2	1,3
13	BAE	491	-19,2	1,9	5.809	35,5	2,4
14	İran	466	183,4	1,8	1.844	20,0	0,8
15	Irak	466	176,3	1,8	1.674	46,9	0,7
16	Malezya	395	-12,4	1,5	3.273	11,6	1,4
17	Polonya	388	-7,5	1,5	3.831	2,0	1,6
18	Hollanda	385	-20,0	1,5	3.515	5,5	1,5
19	Hindistan	373	-39,8	1,4	3.997	-13,5	1,7
20	Azerbaycan	334	226,4	1,3	1.155	-3,3	0,5
Liste Toplamı		19.739	1,8	76	169.505	6,1	71,2
Diğer		6.224	-18,3	24	68.679	4,4	28,8
Toplam		25.963	-3,9	100	238.184	5,6	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ağustos ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör otomotiv endüstrisi

2025 yılı Ağustos ayında sektör bazında Otomotiv Endüstrisi 2,7 milyar \$ ihracat ve %12,5 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör olmuştur. Kimyevi Maddeler ve Mamulleri sektörü 2,6 milyar \$ ihracat ve %12,0 payla ikinci sırada yer almıştır. Hazır giyim ve konfeksiyon sektörü ise 1,5 milyar \$ ihracat ve %7,0 payla Ağustos ayında en fazla ihracat gerçekleştiren üçüncü sektör olmuştur.

Türkiye İhracatının Sektörel Dağılımı									
Sıra	Sektör	1-31 Ağustos 2025				1 Ocak-31 Ağustos 2025			
		2024	2025	Değişim	Pay (%)	2024	2025	Değişim	Pay (%)
1	Otomotiv Endüstrisi	2,7	2,7	1,3	12,5	23,5	26,5	12,9	14,9
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	2,6	2,6	2,6	12,0	20,9	21,8	4,3	12,3
3	Hazır Giyim ve onfeksiyon	1,7	1,5	-8,5	7,0	12,0	11,2	-6,5	6,3
4	Elektrik ve Elektronik	1,5	1,5	1,1	6,8	10,7	11,4	6,2	6,4
5	Çelik	1,4	1,4	-1,3	6,4	10,7	11,0	2,3	6,2
6	Demir ve Demir Dışı Metaller	1,1	1,1	2,0	5,0	8,2	8,7	6,1	4,9
7	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	1,0	1,0	0,5	4,4	7,7	8,1	4,3	4,5
8	Makine ve Aksamları	1,0	1,0	-1,1	4,4	7,4	7,1	-3,1	4,0
9	Savunma ve Havacılık Sanayii	0,4	0,8	97,3	3,8	3,7	5,4	45,0	3,0
10	Tekstil ve Hammaddeleri	0,8	0,8	-5,8	3,4	6,2	6,3	0,8	3,5
11	Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	0,7	0,7	-1,2	3,0	5,2	5,2	0,0	2,9
12	Mücevher	1,0	0,6	-38,9	2,7	4,7	5,7	19,5	3,2
13	İklimlendirme Sanayii	0,6	0,6	-5,9	2,6	4,7	4,8	3,9	2,7
14	Madencilik Ürünleri	0,5	0,5	0,4	2,4	3,9	4,0	0,7	2,2
15	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	0,4	0,4	0,4	1,7	2,9	3,0	3,0	1,7
16	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,3	0,3	0,4	1,6	2,5	2,5	1,7	1,4
17	Halı	0,2	0,2	0,4	1,1	1,8	1,8	-4,5	1,0
18	Meyve Sebze Mamulleri	0,2	0,2	-4,0	1,0	1,7	1,7	-3,1	0,9
19	Yaş Meyve ve Sebze	0,2	0,2	-16,8	0,8	2,1	2,0	-6,8	1,1
20	Deri ve Deri Mamulleri	0,1	0,1	-7,0	0,6	1,0	1,0	-4,7	0,6
21	Fındık ve Mamulleri	0,2	0,1	-22,9	0,6	1,5	1,5	-4,8	0,8
22	Kuru Meyve ve Mamulleri	0,1	0,1	-5,5	0,5	1,0	1,1	4,8	0,6
23	Tütün	0,1	0,1	-2,5	0,4	0,6	0,7	9,5	0,4
24	Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,1	0,1	-10,8	0,4	1,1	1,3	10,8	0,7
25	Zeytin ve Zeytinyağı	0,1	0,0	-41,3	0,1	0,6	0,3	-37,2	0,2
26	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,0	0,0	65,3	0,0	0,1	0,1	14,1	0,1
Toplam (TİM Verileri)		18,8	18,6	-1,1	85,5	146,8	154,1	5,0	86,5
İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat ile Antrepo ve Serbest Bölgeler Farkı		3,2	3,2	-0,1	14,5	23,9	24,0	0,4	13,5
Genel İhracat Toplamı		2,7	2,7	1,3	12,5	23,5	26,5	12,9	14,9

Kaynak: TİM

Fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün grubu mMotorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı

Ağustos ayında fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 2,3 milyar \$ ile motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ihracat %2,6 artmıştır. Bu ürün grubunu kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ihracat %1,6 azalış ve 2,2 milyar \$ ile takip etmektedir. Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı ürün grubundaki ihracat ise bir önceki yıla göre %1 artışla 1,4 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Ağustos 2025		Ocak-Ağustos 2025	
			İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)
1	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.320	2,6	23.176	13,4
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.190	-1,6	16.803	0,0
3	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.445	1,0	11.333	7,2
4	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.286	-4,3	10.866	-7,3
5	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.046	-25,6	9.310	8,1
6	39	Plastikler ve mamulleri	926	-7,6	7.440	3,7
7	72	Demir ve çelik	902	2,0	7.205	5,4
8	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	861	-8,8	6.266	-5,5
9	73	Demir veya çelikten eşya	816	-2,7	6.304	-2,2
10	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	613	-8,4	4.618	-9,4
11	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	486	6,0	3.722	7,4
12	93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	437	77,9	2.462	88,3
13	94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	433	0,7	3.341	1,7
14	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	348	260,9	2.027	60,7
15	8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	347	-12,8	3.628	-3,5
16	28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	338	25,8	2.864	46,2
17	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	331	-0,8	2.689	9,2
18	74	Bakır ve bakırdan eşya	291	18,4	2.470	24,9
19	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	273	2,1	2.152	3,9
20	20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	268	-4,4	2.307	1,9
		Liste Toplamı	15.956	-0,5	130.985	5,5
		Diğer	5.839	-2,2	47.127	1,2
		Toplam	21.795	-0,9	178.112	4,3

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün grubu mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar

Ağustos ayında fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 4,8 milyar \$ ile mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ithalat %8,9 azalmıştır. Bu ürün grubunu kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ithalat %3,2 artış ve 3,2 milyar \$ ile takip etmektedir. Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı ürün grubundaki ithalat ise bir önceki yıla göre %12,9 artışla 2,5 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Fasıl

Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Ağustos 2025		Ocak-Ağustos 2025	
			İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	4.836	-8,9	42.246	-2,6
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	3.151	3,2	26.937	2,8
3	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.547	12,9	23.668	15,0
4	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	2.194	4,7	19.032	8,5
5	72	Demir ve çelik	1.710	-13,3	14.943	-4,5
6	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.355	-20,6	16.939	16,8
7	39	Plastikler ve mamulleri	1.187	-7,7	10.697	1,5
8	29	Organik kimyasal ürünler	612	-22,7	6.064	-5,2
9	74	Bakır ve bakırdan eşya	581	35,4	4.819	23,8
10	90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	579	14,4	4.886	14,5
11	30	Eczacılık ürünleri	544	22,5	4.005	16,1
12	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	482	-14,3	4.709	20,2
13	73	Demir veya çelikten eşya	304	-4,2	2.714	-1,5
14	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	294	0,7	2.720	4,1
15	38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	251	0,7	2.271	-0,6
16	48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	225	-3,4	1.974	-2,5
17	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	205	3,4	1.481	19,7
18	33	Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	194	17,4	1.580	15,2
19	28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikler	188	5,0	1.582	3,5
20	32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülâsalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vernikler, macunlar, mürekkepler, vb.	187	-12,1	1.642	-4,1
		Liste Toplamı	21.624	-2,8	194.911	4,9
		Diğer	4.339	-8,7	43.273	9,0
		Toplam	25.963	-3,9	238.184	5,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Yüksek teknolojlili ürünlerin ihracatı Ağustos ayında %42,3 arttı

Türkiye ihracatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Ağustos ayında Yüksek Teknolojlili Ürünler ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %42,3 artışla ve %4,2 payla 0,88 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojlili Ürünler ihracatı ise %3,8 artışla ve %37,9 payla 7,84 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojlili Ürünler ihracatı geçen yıla kıyasla %7,4 azalışla ve %27,5 payla 5,69 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojlili Ürünler ihracatı bu dönemde %3,7 azalış ve %30,4 pay ile 6,28 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İhracatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Ağustos 2025			Ocak-Ağustos 2025		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojlili Ürünler	876	42,3	4,2	6.269	17,4	3,7
2	Orta Yüksek Teknolojlili Ürünler	7.837	3,8	37,9	65.239	10,2	38,8
3	Orta Düşük Teknolojlili Ürünler	5.686	-7,4	27,5	47.375	1,1	28,2
4	Düşük Teknolojlili Ürünler	6.282	-3,7	30,4	49.404	-0,4	29,4
Toplam		20.681	-0,7	100,0	168.287	4,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Yüksek teknolojlili ürünlerin ithalatı Ağustos ayında %0,1 azaldı

Türkiye ithalatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Ağustos ayında Yüksek Teknolojlili Ürünler ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %0,1 azalışla ve %11,4 payla 2,43 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojlili Ürünler ithalatı ise %1,9 artışla ve %45,4 payla 9,69 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojlili Ürünler ithalatı geçen yıla kıyasla %6,9 azalışla ve %30,8 payla 6,58 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojlili Ürünler ithalatı bu dönemde %12 düşüş ve %12,5 pay ile 2,66 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İthalatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Ağustos 2025			Ocak-Ağustos 2025		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojlili Ürünler	2.428	-0,1	11,4	21.538	6,8	11,2
2	Orta Yüksek Teknolojlili Ürünler	9.694	1,9	45,4	86.630	6,9	44,9
3	Orta Düşük Teknolojlili Ürünler	6.585	-6,9	30,8	59.826	4,7	31,0
4	Düşük Teknolojlili Ürünler	2.663	-12,0	12,5	25.050	1,8	13,0
Toplam		21.369	-3,1	100,0	193.044	5,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tüketim malları ihracatının payı %33,2 olarak gerçekleşti

İhracat mal cinsine göre incelendiğinde, 2025 yılının Ağustos ayında Yatırım (Sermaye) Malları ihracatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %11,2 artış ve %14 pay ile 3,05 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ihracatı %3,4 azalış ve %50,7 payla 11,06 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ihracatı ise %4,3 azalış ve %33,2 payla 7,23 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Ağustos 2025			Ocak-Ağustos 2025		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	3.053	11,2	14,0	24.285	12,7	13,6
2	Hammadde-Aramallar	11.058	-3,4	50,7	90.669	4,3	50,9
3	Tüketim Malları	7.225	-4,3	33,2	60.334	0,1	33,9
4	Diğer	458	76,4	2,1	2.824	46,9	1,6
Toplam		21.795	-0,9	100,0	178.112	4,3	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatının payı %68,3 olarak gerçekleşti

Mal cinsine göre ithalat incelendiğinde, 2025 yılının Ağustos ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %3,4 azalış ve %14,9 pay ile 3,87 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı %5,8 azalış ve %68,3 payla 17,74 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı ise %2,9 artış ve %16,5 payla 4,29 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Ağustos 2025			Ocak-Ağustos 2025		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	3.866	-3,4	14,9	34.355	3,1	14,4
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	17.741	-5,8	68,3	164.185	4,4	68,9
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	4.285	2,9	16,5	39.053	13,0	16,4
4	Düşük Teknolojili Ürünler	72	427,9	0,3	591	105,2	0,2
Toplam		25.963	-3,9	100,0	238.184	5,6	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

OVP 2026-2028'de (9 Eylül 2025) İhracata İlişkin İçerikler

İhracatta Ürün ve Pazar Çeşitliliğinin Artırılması

Dünya ticaretinden alınan payın yükseltilmesi amacıyla ihracatın geleneksel ürün ve pazar yapısını geliştirerek, yeni ürün ve yeni pazar çeşitliliğine odaklanılacaktır. Türkiye markasının bilinirliğini artırmak, pazar çeşitlendirmesiyle yeni pazarlara ulaşmak, mevcut pazarlardaki konumu güçlendirmek için ihracatçıların ihtiyaçlarına yönelik uygulamalar hayata geçirilecek ve küresel ticarete son dönemdeki eğilimlerin ortaya çıkaracağı fırsatlardan azami şekilde istifade edilecektir.

- Gümrük Birliğinin güncellenmesine yönelik Avrupa Birliği (AB) kurumları ve üye ülkeler nezdinde çalışmalar yürütülecektir.
- “Uzak Ülkeler Stratejisi” ve “İslam İşbirliği Teşkilatı Üyeleri ile İhracatı Geliştirme Stratejisi” kapsamında mal ve hizmet ihracatında pazar çeşitliliği geliştirilecektir.
- Afrika ve Latin Amerika'ya yönelik ortaklık ve açılım politikaları ile Yeniden Asya Girişimi karşılıklı yarar ve öncelikler temelinde ve somut hedefler doğrultusunda sürdürülecektir.
- Firmaların dış pazarlarda kendi markalarıyla küresel bir oyuncu olabilmeleri ve Türk malı imajının güçlendirilmesine yönelik uluslararası markalaşma faaliyetleri yürütülecektir.
- “Türkiye” markasının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar ve ülke markası altında tüm destinasyon ve ürün markalarının tanıtımı, gerek mevcut gerekse gelişmekte olan pazarlarda, yeni iletişim modelleri de hayata geçirilerek sürdürülecektir.
- İhracat potansiyeli yüksek ürünlerin, coğrafi işaretli ürünler de dahil olmak üzere, yurt dışı pazarlarda tanıtılması amacıyla, uluslararası markalaşma stratejileri geliştirilmeye devam edilecektir.
- İhracatta rekabet gücünün artırılması amacıyla, ürün bazında, küresel ticaretteki büyüme eğilimleri, Türkiye'nin pazar payı, teknoloji seviyesi, emek yoğunluğu ve sektörel dönüşüm ihtiyacı gibi kriterler dikkate alınarak destek mekanizmaları geliştirilecektir.
- Dünya ticaretinde payı düşen fakat Türkiye'nin pazar payının yüksek olduğu düşük teknolojili ve istihdam yoğun ürünlerde sektör içi ve sektörler arası dönüşüme yönelik çalışmalar geliştirilecektir.
- Kanıta dayalı politika geliştirme, etkin izleme ve uygulama kabiliyetlerinin kazandırılması amacıyla ortak standartlar çerçevesinde depolanıp analiz edilebileceği Ticaret Veri Analitiği Merkezi (TiVAM) kurulacaktır.
- Belgeli ürün ve hizmet ticaretindeki teknik engelleri azaltmaya yönelik eğitim, işbirliği ve tanıtım faaliyetleri yürütülecektir.

İhracatın Finansmanının Desteklenmesi

İhracatçıların rekabet güçlerinin ve dayanıklılıklarının artırılmasını teminen uygun koşullarda finansmana erişimlerinin güçlendirilmesi önceliklendirilecektir. Özellikle yeşil ve dijital dönüşüm odağında ihracatta finansman imkânlarının geliştirilmesi, ihracata yönelik destek mekanizmalarının etkin bir şekilde kullanılması yoluyla sürdürülebilir ve yüksek katma değerli ihracat potansiyeli yükseltilecektir.

- Türk Eximbank'ın iş modeli ve kurumsal altyapısı uluslararası en iyi uygulamalar dikkate alınarak güçlendirilecek, yüksek teknolojili ve katma değerli ürün ihracatına öncelik verilerek alıcı kredilerinin etkinliğini artırmaya yönelik çalışmalar sürdürülecektir.
- Finansman araçlarıyla birlikte ele alınarak projelendirilmek suretiyle ihracat destek mekanizmasının etkinliği artırılacak, İhracatı Geliştirme Anonim Şirketi aracılığıyla ihracatçılar için kefalet yükü azaltılacaktır.

İhracatta Yeşil ve Dijital Dönüşümün Hızlandırılması

Küresel ölçekte rekabet gücünün artırılmasını teminen yeşil ve dijital dönüşümü sağlayacak politikalar hayata geçirilerek uluslararası düzenlemelere uyum güçlendirilecek, ihracatçı firmaların rekabetçiliği desteklenecektir.

- Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi ve Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması gibi araçlara uyum sürecinde karbon yoğun sektörlerin ihracat görünümü ve rekabetçilik analizleri yapılarak ürün ve sektör bazlı risk ve fırsatlar ortaya konulacaktır.
- Karbon fiyatlandırma mekanizmasının sektörler üzerinde oluşturacağı ilave maliyetlere yönelik ihracatın finansmanında kullanılan araçların çeşitliliği artırılacaktır.
- AB dijital ekonomi düzenlemeleri ve Yeşil Mutabakatı doğrultusunda rekabetçiliğin artırılması için gerekli mevzuat, destek politikaları ve uluslararası anlaşmalara yönelik hazırlıklar tamamlanacaktır.

Ticaret Diplomasisi ve Stratejik İşbirliklerin Güçlendirilmesi

Artan korumacılık eğilimlerinin doğurduğu risk ve belirsizlikleri yönetmek için mevcut ticaret anlaşmalarının derinleştirilmesi, potansiyel ihracat pazarlarına yönelik yeni ticaret anlaşmalarının müzakere edilmesine yönelik ticaret diplomasisi araçları etkin bir şekilde kullanılacaktır. Dost ve yakın ülkeler başta olmak üzere, komşu ve çevre ülkeler ile uzak ülkeler dâhil farklı pazarlara yönelik ihracatımızın artırılması amacıyla ikili ve çok taraflı diyalog ve istişare mekanizmalarından azami düzeyde faydalanılacaktır.

- Bölgemizdeki komşu ülkelerle güvenlik alanındaki ortak tehditlere karşı işbirliği ve bölgesel barışa yönelik girişimlerde bulunulacaktır.
- Küresel ve bölgesel belirsizliklerden en az düzeyde etkilenilmesini ve fırsatlardan en iyi şekilde yararlanılmasını teminen stratejik önemdeki Kalkınma Yolu Projesi başta olmak üzere, bölgesel bağlantısallık projelerinin ülke öncelikleri doğrultusunda desteklenmesine yönelik jeoekonomik politikalar etkin ve bütüncül şekilde sürdürülecektir.
- Köklü tarihi ve kültürel bağlarımız olan Orta Asya ülkeleri ve Türk Dünyası ile işbirliği, ikili düzeyde hem Türk Devletleri Teşkilatı ve diğer Türk İşbirliği Teşkilatları başta olmak üzere çok taraflı platformlarda güçlendirilerek, enerji ve bağlantısallık alanları dâhil ekonomik ve ticari ilişkiler geliştirilecektir.
- Uluslararası dijital diplomasi başta olmak üzere kamu diplomasisi ve stratejik iletişim araçlarından etkin şekilde yararlanılacaktır.
- Kalkınma işbirliği proje ve faaliyetleri aracılığıyla mal ve hizmet alımları ile yapım işlerini yüklenen firmaların daha geniş pazarlara yönelmesini sağlayacak mekanizmalar geliştirilecektir.
- Teknoloji diplomasisi yürütülerek yapay zekâ başta olmak üzere yeni teknolojiler alanında işbirlikleri desteklenecektir.

Tablo 1.1: Temel Ekonomik Büyüklükler

	2024	2025 (GT)	2026 (P)	2027 (P)	2028 (P)
BÜYÜME					
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	44.587	62.179	77.257	89.406	101.397
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	1.358	1.569	1.658	1.763	1.886
Kişi Başına Gelir (GSYH, Dolar)	15.325	17.748	18.621	19.710	20.987
GSYH Büyümesi ⁽¹⁾	3,3	3,3	3,8	4,3	5,0
Toplam Tüketim ⁽¹⁾	3,5	2,5	3,3	3,8	4,4
Kamu ⁽²⁾	4,3	3,4	4,8	5,5	6,0
Özel ⁽²⁾	3,4	2,4	3,2	3,6	4,1
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı ⁽¹⁾	2,7	4,6	4,0	4,2	4,9
Kamu ⁽²⁾	6,4	5,0	2,3	6,7	8,7
Özel ⁽²⁾	2,2	4,5	4,2	3,9	4,4
Toplam Yurt İçi Tasarruf/GSYH	30,1	30,6	30,8	31,1	31,2
Kamu	0,1	0,2	0,3	0,5	0,9
Özel	30,0	30,4	30,6	30,6	30,3
Toplam Tasarruf -Yatırım Farkı/GSYH ⁽³⁾	-0,6	-1,4	-1,3	-1,1	-0,9
Kamu	-3,4	-3,2	-3,1	-3,0	-2,6
Özel	2,8	1,8	1,8	1,9	1,7
Toplam Nihai Yurt İçi Talep ⁽¹⁾	3,3	3,0	3,5	3,9	4,5
Net İhracatın Büyümeye Katkısı	1,0	-0,3	0,0	0,1	0,2
İSTİHDAM					
Nüfus (Yıl Ortası, Bin Kişi) ⁽⁴⁾	85.518	85.825	86.447	86.856	87.252
İşgücüne Katılma Oranı (%)	54,2	53,7	54,4	55,1	56,0
İstihdam Düzeyi (Bin Kişi)	32.620	32.605	33.336	34.128	35.130
İstihdam Oranı (%)	49,5	49,1	49,8	50,5	51,6
İşsizlik Oranı (%)	8,7	8,5	8,4	8,2	7,8
DIŞ TİCARET (GTS)					
İhracat (GTS tanımlı, fob) (Milyar Dolar) ⁽⁵⁾	261,8	273,8	282,0	294,0	308,5
İthalat (GTS tanımlı, cif) (Milyar Dolar) ⁽⁵⁾	344,0	367,0	378,0	393,0	410,5
Ham Petrol Fiyatı - Brent (Dolar/Varil)	80,5	70,0	65,0	65,1	65,6
Enerji İthalatı (Milyar Dolar)	65,6	64,0	63,0	62,5	62,0
Dış Ticaret Dengesi (GTS tanımlı, Milyar Dolar) ⁽⁵⁾	-82,2	-93,2	-96,0	-99,0	-102,0
Dış Ticaret Hacmi / GSYH (%) ⁽⁵⁾	44,6	40,8	39,8	39,0	38,1
CARİ İŞLEMLER DENGESİ					
Turizm Gelirleri (Milyar Dolar)	60,5	64,0	68,0	71,0	75,0
Seyahat Gelirleri (Milyar Dolar)	56,3	59,5	61,8	64,5	68,2
Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-10,2	-22,6	-22,3	-20,5	-18,5
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-0,8	-1,4	-1,3	-1,2	-1,0
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	3,4	-5,3	-6,0	-6,9	-7,5
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4
ENFLASYON					
GSYH Deflatör Artışı, % Değişme	59,3	35,0	19,7	10,9	8,0
TÜFE Yıl Sonu, % Değişme	44,4	28,5	16,0	9,0	8,0

Not: GT: Gerçekleşme Tahmini

P: Program

(1) Zincirlenmiş hacim endeksi yüzde değişim

(2) Kamu ve özel ayrımında tüketim ve yatırım verileri Strateji ve Bütçe Başkanlığı hesaplamalarıdır.

(3) Toplam tasarruf-yatırım farkı ile cari işlemler açığı arasındaki fark, milli gelir hesaplamalarında ihracat ve ithalat ağırlıklı döviz kuru kullanılmasıyla kaynaklanmaktadır.

(4) SBB hesaplamalarıdır.

(5) TÜİK tarafından yayımlanan Genel Ticaret Sistemi (GTS) ile uyumlu dış ticaret istatistiklerini göstermektedir.

Ülke Gruplarında Yer Alan Ülkeler

Avrupa Birliği 27: Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan

Yakın ve Orta Doğu: Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, İran, İsrail, Katar, Kuveyt, Lübnan, Oman, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün, Yemen

Diğer Avrupa (AB Hariç): Arnavutluk, Andorra, Beyaz Rusya (Belarus), Bosna-Hersek, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Rusya, San Marino, Sırbistan, İsviçre, Ukrayna, Birleşik Krallık, İzlanda, Lihtenştayn, Moldova, Monako, Kosova, Vatikan

Diğer Asya: Afganistan, Azerbaycan, Bangladeş, Bhutan, Brunei, Çin, Ermenistan, Filipinler, Gürcistan, Hindistan, Endonezya, Japonya, Kamboçya, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kore, Güney Kore, Laos, Malezya, Maldivler, Moğolistan, Myanmar, Nepal, Pakistan, Singapur, Sri Lanka, Tacikistan, Tayland, Türkmenistan, Özbekistan, Vietnam, Doğu Timor

Kuzey Amerika: Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Meksika

Kuzey Afrika: Cezayir, Mısır, Libya, Fas, Sudan, Tunus, Batı Sahra

Diğer Afrika: Angola, Benin, Botsvana, Burkina Faso, Burundi, Cabo Verde, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Komorlar, Kongo Cumhuriyeti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Cibuti, Ekvator Ginesi, Eritre, Esvatini, Etiyopya, Gabon, Gambiya, Gana, Gine, Gine-Bissau, Fildişi Sahili, Kenya, Lesotho, Liberya, Madagaskar, Malavi, Mali, Moritanya, Mauritius, Mozambik, Namibya, Nijer, Nijerya, Ruanda, Sao Tome ve Principe, Senegal, Seyşeller, Sierra Leone, Somali, Güney Afrika, Güney Sudan, Tanzanya, Togo, Uganda, Zambiya, Zimbabve

Orta Amerika ve Karayipler: Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Barbados, Belize, Kosta Rika, Küba, Dominika, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Grenada, Guatemala, Haiti, Honduras, Jamaika, Nikaragua, Panama, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Trinidad ve Tobago

Güney Amerika: Arjantin, Bolivya, Brezilya, Şili, Kolombiya, Ekvador, Guyana, Paraguay, Peru, Surinam, Uruguay, Venezuela

Küresel Emtia Fiyatları

Genel Değerlendirme

Küresel emtia piyasaları son on yılda zorlu bir dönem geçirmiştir. Arz ve talep tarafındaki yapısal dinamikler, yıllarca süren yatırımların ardından yeni bir süper döngünün oluşabileceğine işaret etmektedir. Emtia süper döngüleri, genellikle büyük tematik değişimlerin tetiklediği uzun soluklu ve güçlü fiyat hareketleriyle tanımlanmaktadır. 1970'lerdeki süper döngü, jeopolitik arz şokları ve gevşek para politikalarının etkisiyle şekillenirken; 2000'lerin başındaki döngü, Çin'in tarihi kentleşme süreciyle ivme kazanmıştır. Günümüzde ise hem arz hem de talep tarafında, benzer ölçekte bir dönüşümün işaretlerinin görüldüğü değerlendirilmektedir.

Üretim ve işleme kapasitesinin sınırlı sayıda ülkede yoğunlaşmış olması arz tarafında dikkat çeken ilk kırılma olarak ifade edilmektedir. Bugün dünya bakır üretiminin %40'ından fazlası Şili ve Peru tarafından sağlanmaktadır. Demir cevherinin %50'sinden fazlası ise Avustralya ve Brezilya'dan gelmektedir. Küresel uranyum madeni arzının %40'ından fazlasını Kazakistan tek başına temsil etmektedir. Bu yoğunlaşma, sadece çıkarma faaliyetleriyle de sınırlı değil; rafinasyon süreçlerinde de benzer bir tablo ortaya çıkmaktadır. Çin, elektrikli araçlardan savunma sistemlerine kadar birçok alanda kritik öneme sahip nadir toprak elementlerinin yaklaşık %90'ını rafine etmektedir. Ek olarak yapay zekâ ve elektrifikasyon için stratejik öneme sahip olan bakırın %40'ından fazlasını yine Çin rafine etmektedir. Bu jeopolitik yoğunlaşma, ülkelerin emtia arzı üzerindeki kontrollerini stratejik olarak kullanmalarına yol açmaktadır. Çin, 2025 yılında yaşanan ticaret anlaşmazlıkları sırasında nadir toprak elementi ihracatını geçici olarak kısıtlamıştır. Öte yandan ABD, Avrupa Birliği ve Güney Kore ile yapılan tarife anlaşmalarına uzun vadeli Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (LNG) satın alma taahhütlerini dahil etmiştir. Enerji güvenliği ve kaynak bağımlılığının ticaret görüşmelerine entegre edilmesi, ilerleyen dönemde arz kesintilerine yol açabilecek kalıcı bir risk primi yaratmaktadır.

Arz tarafındaki önemli bir diğer yapısal zorluk ise jeolojik gerçeklerle ilgilidir. Kolay erişilebilir, yüksek tenörlü maden yataklarının büyük bölümü halihazırda keşfedilmiş durumdadır. Yeni madencilik projelerinin azalan cevher tenörleri, yükselen sermaye maliyetleri ve on yılı aşabilecek teslim süreleriyle karşı karşıya olduğu değerlendirilmektedir.

Talep tarafında ise esnek olmayan, uzun vadeli ve dirençli eğilimler öne çıkmaktadır. Elektrifikasyon ve karbonsuzlaşma hedefleri, metal yoğun altyapı yatırımlarını zorunlu hale getirmektedir. Bakır bu dönüşümün en dikkat çeken örneklerinden biridir. Geleneksel sektörler, özellikle de inşaat, hâlâ önemli bir tüketici konumundadır. Diğer yandan elektrikli araçlar, yenilenebilir enerji sistemleri ve bunları destekleyen geniş şebeke altyapısı, büyük bir talep artışına neden olmaktadır.

Tüm bu gelişmeler, klasik döngüsel kıtlık senaryolarının ötesinde, yetersiz arz ve hızla büyüyen talep arasındaki yapısal bir çatışmaya işaret etmektedir. Bu çatışmanın emtia piyasalarında yeni bir süper döngünün temelini oluşturabileceği ifade edilmektedir.¹⁷

¹⁷ Commodities could be on the verge of a new süper cycle, Reuters [2](#)

Emtia Endeksleri ve Temel Emtia Fiyatları

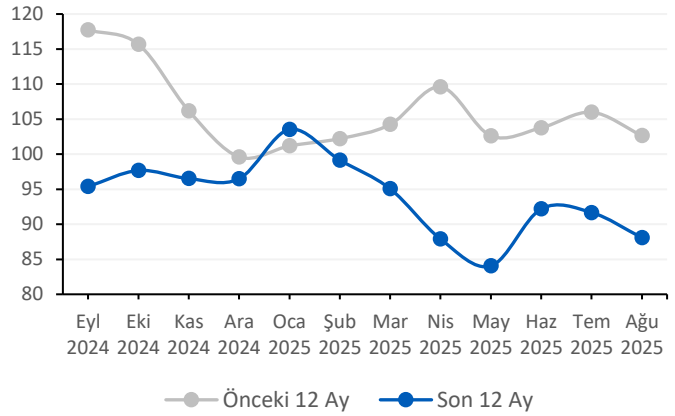
Ana grup emtia endeksleri ve temel emtia fiyatlarının Ağustos 2025 dönemi itibarıyla değişimleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. “Yıllık” değişimler 2025 yılı Ağustos ayındaki değerlerin bir önceki yılın aynı ayına göre ortalama değişimini, “Aylık” değişimler ise 2025 yılı Ağustos ayındaki değerlerin bir önceki aya göre ortalama değişimini ifade etmektedir.

Enerji Fiyatları Endeksi

Yıllık: %14,2 ↓ Aylık: %3,9 ↓

Enerji fiyatları endeksi Ağustos ayında bir önceki aya göre %3,9 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %14,2 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 103,5 ile Ocak 2025 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 84 ile Mayıs 2025 döneminde gerçekleşmiştir.

Enerji Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

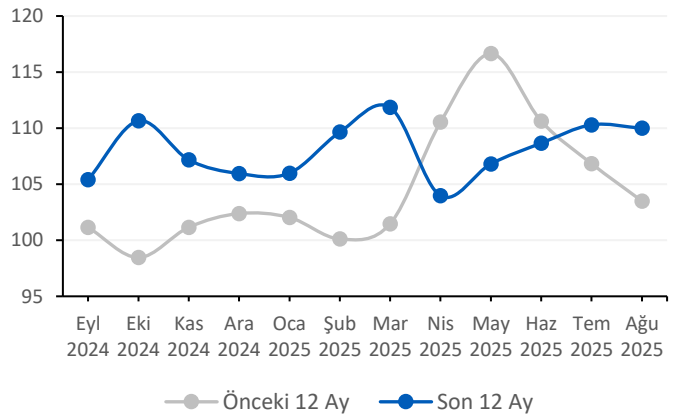

Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %6,3 ↑ Aylık: %0,3 ↓

Metal fiyatları endeksi Ağustos ayında bir önceki aya göre %0,3 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %6,3 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 111,8 ile Mart 2025 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 104 ile Nisan 2025 döneminde gerçekleşmiştir.

Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

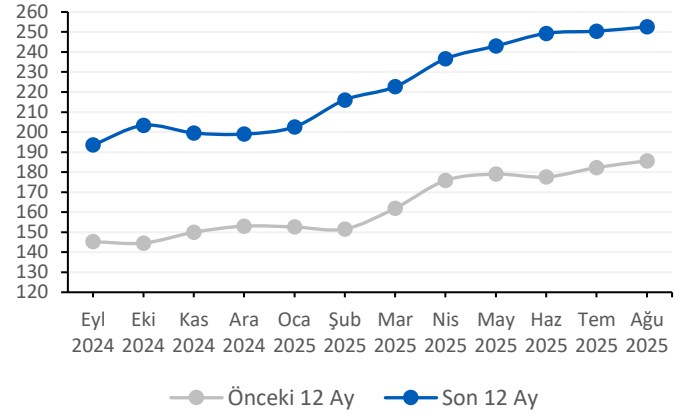

Değerli Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %36↑ Aylık: %0,9↑

Değerli Metal fiyatları endeksi Ağustos 2025 döneminde aylık bazda %0,9 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %36 daha yüksek seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 252,5 ile Ağustos 2025 döneminde ulaşırken, 193,6 ile Eylül 2024 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Değerli Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

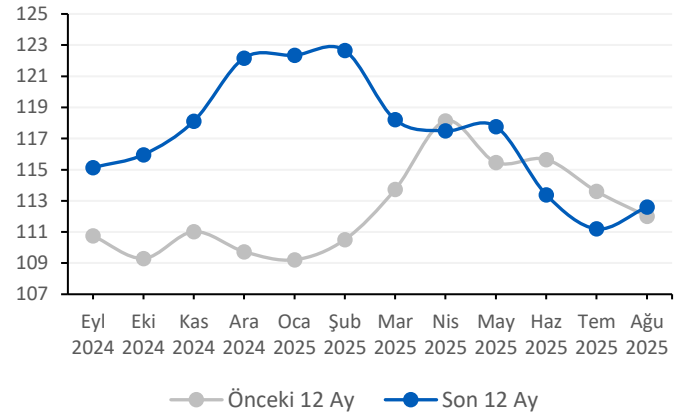

Tarım Fiyatları Endeksi

Yıllık: %0,5↑ Aylık: %1,3↑

Tarım fiyatları endeksi Ağustos 2025 döneminde aylık bazda %1,3 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %0,5 daha yüksek seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 122,7 ile Şubat 2025 döneminde ulaşırken, 111,2 ile Temmuz 2025 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

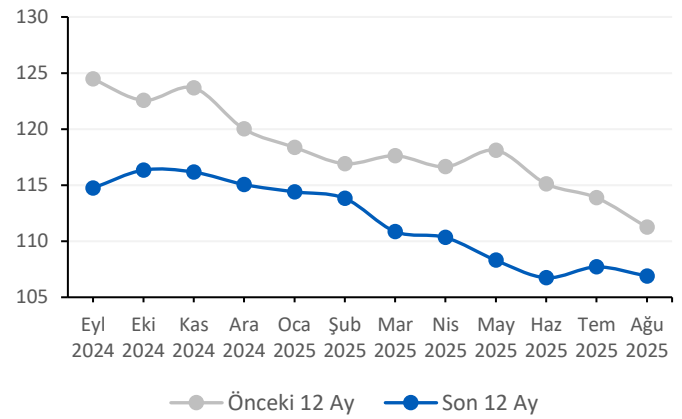

Gıda Fiyatları Endeksi

Yıllık: %3,9↓ Aylık: %0,8↓

Gıda fiyatları endeksi Ağustos ayında bir önceki aya göre %0,8 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %3,9 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 116,3 ile Ekim 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 106,7 ile Haziran 2025 döneminde gerçekleşmiştir.

Gıda Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

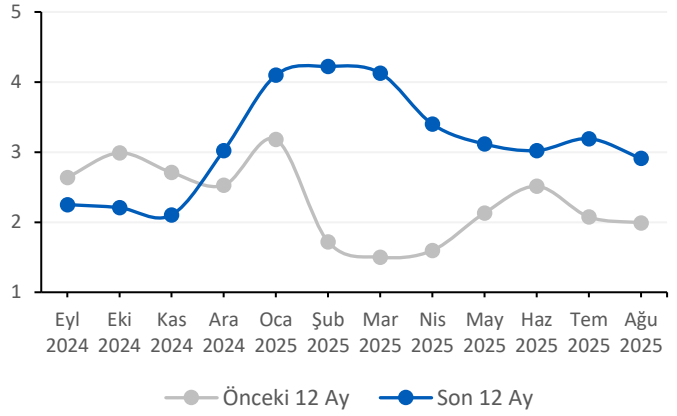

Doğalgaz Fiyatları

Yıllık: %46,2↑ Aylık: %8,8↓

Ağustos ayında doğalgaz fiyatları bir önceki aya göre %8,8 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %46,2 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 4,2 USD/mmbtu ile Şubat 2025 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2,1 USD/mmbtu ile Kasım 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Doğalgaz Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/mmbtu)

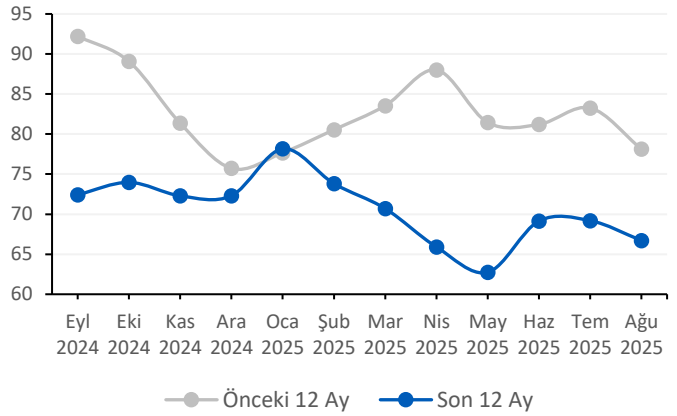

Petrol Fiyatları

Yıllık: %14,6↓ Aylık: %3,6↓

Petrol fiyatları Ağustos ayında bir önceki aya göre %3,6 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %14,6 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 78,2 USD/varil ile Ocak 2025 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 62,7 USD/varil ile Mayıs 2025 döneminde gerçekleşmiştir.

Petrol Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/varil)

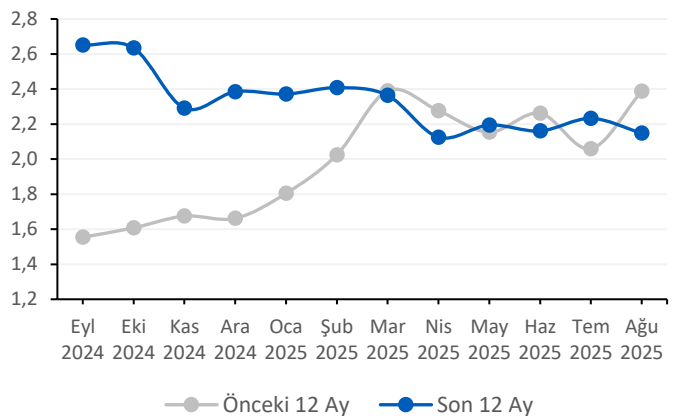

Kauçuk Fiyatları

Yıllık: %10↓ Aylık: %3,8↓

Kauçuk fiyatları Ağustos ayında bir önceki aya göre %3,8 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %10 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2,7 USD/kg ile Eylül 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 2,1 USD/kg ile Nisan 2025 döneminde gerçekleşmiştir.

Kauçuk Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/kg)

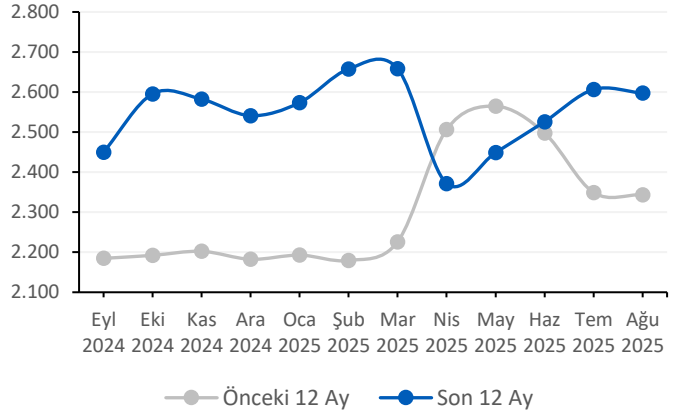

Alüminyum Fiyatları

Yıllık: %10,8↑ Aylık: %0,3↓

Alüminyum fiyatları Ağustos ayında bir önceki aya göre %0,3 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %10,8 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2658,3 USD/ton ile Mart 2025 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 2371,6 USD/ton ile Nisan 2025 döneminde gerçekleşmiştir.

Alüminyum Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ton)

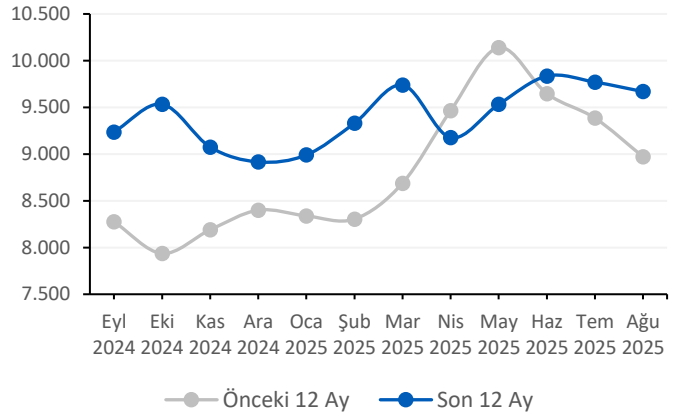

Bakır Fiyatları

Yıllık: %7,8↑ Aylık: %1↓

Ağustos ayında bakır fiyatları bir önceki aya göre %1 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %7,8 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 9835,1 USD/ton ile Haziran 2025 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 8916,3 USD/ton ile Aralık 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Bakır Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ton)

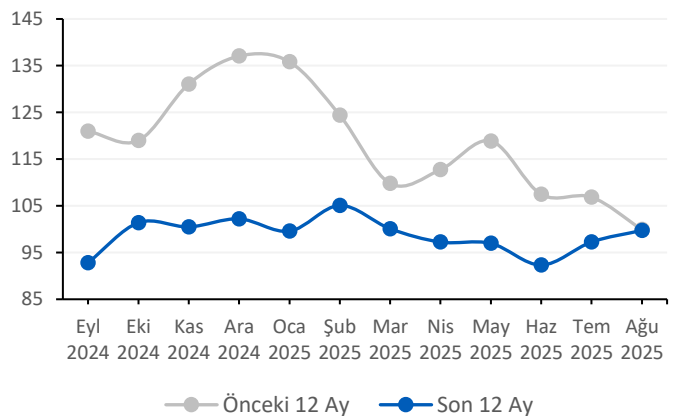

Demir Fiyatları

Yıllık: %0,2↓ Aylık: %2,5↑

Demir fiyatları Ağustos ayında bir önceki aya göre %2,5 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %0,2 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 105,1 USD/kuru metrik ton ile Şubat 2025 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 92,3 USD/kuru metrik ton ile Haziran 2025 döneminde gerçekleşmiştir.

Demir Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/kuru ton)

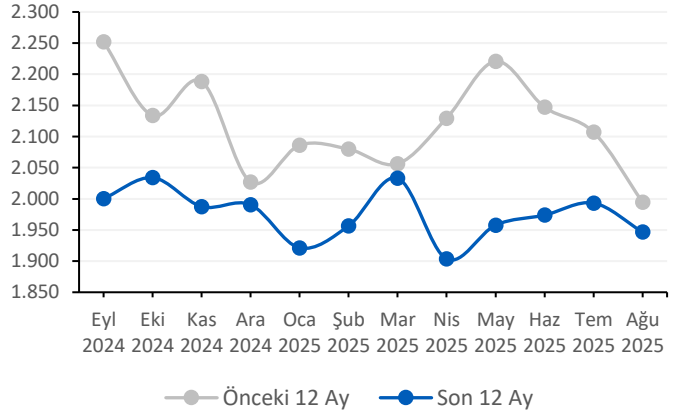

Kurşun Fiyatları

Yıllık: %2,4↓ Aylık: %2,3↓

Ağustos ayında kurşun fiyatları bir önceki aya göre %2,3 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %2,4 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2034 USD/ton ile Ekim 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1903,5 USD/ton ile Nisan 2025 döneminde gerçekleşmiştir.

Kurşun Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ton)

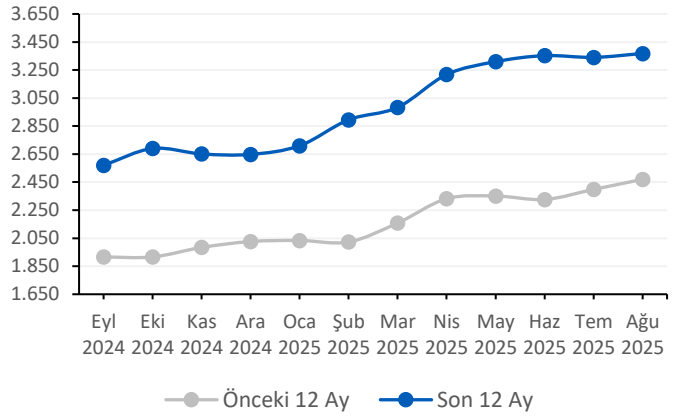

Altın Fiyatları

Yıllık: %36,3↑ Aylık: %0,8↑

Altın fiyatları Ağustos ayında bir önceki aya göre %0,8 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %36,3 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 3368 USD/ons ile Ağustos 2025 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 2570,6 USD/ons ile Eylül 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Altın Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ons)

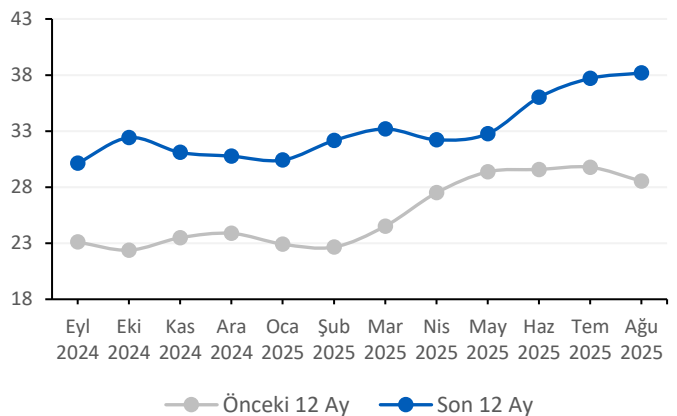

Gümüş Fiyatları

Yıllık: %33,8↑ Aylık: %1,3↑

Gümüş fiyatları Ağustos ayında bir önceki aya göre %1,3 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %33,8 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 38,2 USD/ons ile Ağustos 2025 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 30,1 USD/ons ile Eylül 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Gümüş Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ons)

Ana Grup Emtia Endeksleri Değişimleri																		
Emtia Endeksleri	2010 Baz Yıl	2023				2024				Oca.-Ağu. 2024 Ort.	Oca.-Ağu. 2025 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Ağu. 2024	Ağu. 2025	Yıllık Değ.(%)	Tem. 2025	Ağu. 2025	Aylık Değ.(%)
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Enerji	100	111,1	100,4	109,1	107,2	102,5	105,3	101,3	96,9	104,0	92,7	-10,9	102,6	88,1	-14,2	91,7	88,1	-3,9
Metal	100	117,3	109,1	105,9	103,5	105,1	120,8	113,8	116,9	106,5	108,4	1,8	103,5	110,0	6,3	110,3	110,0	-0,3
Değerli Metal	100	143,1	150,5	146,6	149,2	155,4	177,5	187,2	200,6	170,8	234,2	37,1	185,6	252,5	36,0	250,4	252,5	0,9
Tarım	100	112,2	111,6	109,8	110,0	111,2	116,4	113,6	118,8	113,5	117,0	3,0	112,0	112,6	0,5	111,2	112,6	1,3
Gıda	100	129,5	126,8	123,4	122,1	117,6	116,6	113,3	115,9	116,0	109,9	-5,3	111,2	106,9	-3,9	107,7	106,9	-0,8

Kaynak: Dünya Bankası

Temel Emtia Fiyatları Değişimi																		
Değer: ABD Doları		2023				2024				Oca.- Ağu. 2024 Ort.	Oca.- Ağu. 2025 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Ağu. 2024	Ağu. 2025	Yıllık Değ.(%)	Tem. 2025	Ağu. 2025	Aylık Değ.(%)
Emtia	Birim	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Doğalgaz*	mmBtu	2,7	2,2	2,6	2,7	2,1	2,1	2,1	2,4	2,1	3,5	68,1	2,0	2,9	46	3,2	2,9	-8,8
Petrol**	varil	81,4	78,2	86,8	84,0	83,1	84,9	80,2	74,6	81,7	69,5	-14,9	78,1	66,7	-14,6	69,2	66,7	-3,6
Kauçuk	kg	1,61	1,54	1,51	1,65	2,07	2,23	2,37	2,44	2,17	2,25	3,7	2,39	2,15	-10,0	2,23	2,15	-3,8
Alüminyum	ton	2.405	2.266	2.160	2.192	2.199	2.523	2.381	2.573	2.357	2.555	8,4	2.344	2.597	10,8	2.606	2.597	-0,3
Bakır	ton	8.944	8.474	8.368	8.176	8.444	9.751	9.198	9.175	9.118	9.506	4,3	8.972	9.670	7,8	9.771	9.670	-1,0
Demir	ton	126,1	112,0	115,2	129,0	123,3	113,0	99,9	101,4	114,5	98,5	-13,9	99,9	99,7	-0,2	97,3	99,7	2,5
Kurşun	ton	2.137	2.119	2.172	2.116	2.074	2.166	2.034	2.004	2.103	1.961	-6,7	1.995	1.947	-2,4	1.993	1.947	-2,3
Altın	ons	1.888	1.978	1.929	1.976	2.072	2.336	2.480	2.663	2.262	3.147	39,1	2.470	3.368	36,3	3.340	3.368	0,8
Gümüş	ons	22,5	24,2	23,6	23,2	23,4	28,8	29,5	31,4	26,9	34,1	26,9	28,5	38,2	33,8	37,7	38,2	1,3

Kaynak: Dünya Bankası

*Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

**Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Notlar

- Emtia endeksleri: Ana emtia gruplarındaki fiyat değişimlerini kolayca takip edebilmek amacıyla emtia fiyatlarını belirli yüzdesel ağırlıkta gruplandırarak referans bir yıla göre fiyat seviyesini gösteren endekslerdir.
- Dünya Bankası tarafından emtia fiyatlarına ilişkin veriler <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> internet sitesinde yayınlanmakta ve düzenli olarak her ay güncellenmektedir.
- Dünya Bankası veritabanından alınan son aylara ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemlerde revize edilebilmektedir.
- Ana Grup Emtia Fiyat Endekslerinin hesaplanmasında kullanılan emtialar aşağıda listelenmiştir.
 - Enerji Emtiaları Fiyat endeksi: ham petrol (%84), kömür (%4,7), doğal gaz (%10,8)
 - Tarım Emtiaları Fiyat Endeksi: gıda (%61,7), içecek (%12,9), tarımsal hammadde (%25,4)
 - Gıda Emtiaları Fiyat Endeksi: Tahıl (%28,2), bitki yağları (%40,8), diğer gıdalar (%31,0)
 - Metal Emtialar Fiyat Endeksi: alüminyum (%26,7), bakır (%38,4), demir cevheri (%18,9), kurşun (%1,8), nikel (%8,1), kalay (%2,1), çinko (%4,1)
 - Değerli Metal Emtiaları Fiyat Endeksi: altın (%77,8), gümüş (%18,9), platin (%3,3)
- Endeks hesaplamalarında kullanılan fiyatlar çeşitli uluslararası kaynaklardan sağlanmaktadır. Örnek: doğal gaz fiyatları için Bloomberg, Thomson Reuters, The Wall Street Journal ve Dünya Bankası kaynaklarından "Natural Gas (U.S.), spot price at Henry Hub, Louisiana spot prices" piyasa verileri kullanılmaktadır.

Aylık fiyatlar haftalık ve günlük fiyatların ortalaması alınarak, dönemsel fiyatlar ise aylık fiyatların ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Çevresel Ürün Ticareti

Çevresel ürünler (environmental goods) kirliliği azaltan, kaynak verimliliğini artıran ve temiz enerji üretimini destekleyen ürünlerdir. Güneş panelleri, rüzgâr türbinleri, su arıtma sistemleri ve hava filtreleri, çevresel ürünlere örnektir. Bu ürünler iklim hedeflerine ulaşmak ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleme hususunda önemlidir. Çevresel ürünlerin yaygınlaşması yalnızca teknolojik yeniliklere değil, aynı zamanda uluslararası ticaret politikalarına da bağlıdır.¹⁸

2001 yılından bu yana çevresel ürünlerin ticareti %344 oranında artarak, toplam mal ticaretindeki %288'lik büyümeyi geride bırakmıştır. 2024 yılına gelindiğinde, bu malların değeri 4,4 kat artarak 3 trilyon dolara ulaşmıştır. Bu ise toplam ticaretteki 3,8 kat artış oranından daha keskin bir yükseliştir. Bu eğilim, hem çevresel çözümlere yönelik artan küresel talebi hem de bu malların dünya genelindeki tedarik zincirlerine giderek daha fazla entegre edilmesini yansıtmaktadır.

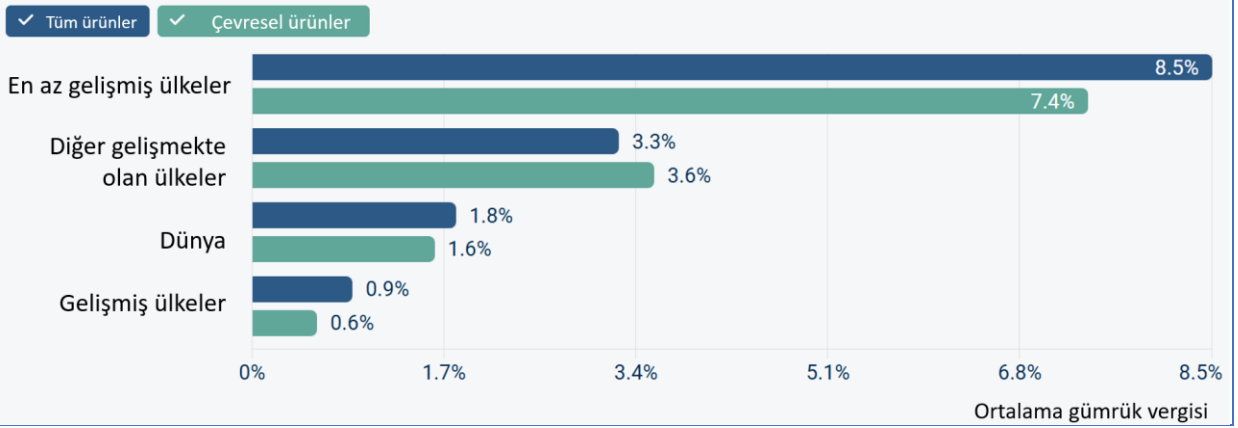
Çevresel ürün ihracatı tüm kalkınma seviyelerinde artmış olsa da yükseliş hızı birbirinden oldukça farklıdır. Gelişmiş ülkeler 2024 yılında 1,9 trilyon doları ulaşan sevkiyatlarla ana çevresel ürün ihracatçısı olmaya devam etmektedir. Ancak en dinamik büyüme, 2001'den bu yana ihracatlarını 20 kat artırarak 2024'te 4,3 milyar dolara çıkaran En Az Gelişmiş Ülkelerden (EAGÜ) gelmiştir. Bu keskin artış, yeşil teknolojilere yönelik güçlü küresel talebi ve ticaret politikasındaki değişimlerin yarattığı yeni fırsatları yansıtmaktadır. Bu büyümenin büyük bir kısmı, ABD tarifelerindeki değişimlerin yön verdiği Kamboçya'nın güneş paneli ihracatındaki artıştan kaynaklanmakta olup ticaret politikasının EAGÜ'lerin yeşil değer zincirlerine katılımını ne kadar hızlı şekillendirebileceğini göstermektedir. Buna rağmen EAGÜ'ler toplam çevresel ürün ticaretinin yalnızca küçük bir bölümünü temsil etmektedir: çevresel ürün ihracatındaki payları 2001'de yalnızca %0,03 iken 2023'te %0,17 ile zirveye ulaşmıştır. Söz konusu oran, toplam mal ihracatındaki %1,3'lük paylarının oldukça altındadır. Diğer gelişmekte olan ülkeler de istikrarlı bir büyüme kaydederek çevresel ürünlerdeki paylarını 2001'deki %16'dan 2024'te %36'ya çıkarmıştır. Bu ise küresel yeşil ekonomide giderek artan rollerini ortaya koymaktadır.

Ticaret politikası, çevresel ürünlerin küresel akışını şekillendirmede merkezi bir rol oynamaktadır. Son yirmi yılda hükümetler ve uluslararası kuruluşlar, iklim eylemini, kirlilik kontrolünü ve sürdürülebilir kaynak kullanımını destekleyen ürünlerde ticaret engellerinin azaltılmasının önemini giderek daha fazla kabul etmiştir. DTÖ'nün Çevresel Ürünler Anlaşması (EGA) müzakereleri ve APEC'in çevresel ürün listesi gibi girişimler, çok taraflı serbestleşme için ivme yaratmayı hedeflemektedir. Ayrıca ikili ve çok taraflı düzenlemeler alternatif araçlar olarak ortaya çıkmıştır. İklim Değişikliği, Ticaret ve Sürdürülebilirlik Anlaşması (Agreement on Climate Change, Trade and Sustainability) gibi girişimler ve serbest ticaret anlaşmalarına dâhil edilen yeşil hükümler, tarife indirimlerinin kapsamını genişletmekte ve tarife dışı engelleri ele almaktadır. Bilhassa çevresel ürün tanımlarının uyumlaştırılması ve birçok ürünün hem çevresel hem de çevresel olmayan amaçlara hizmet edebilen "çifte kullanım" niteliğinin yönetilmesi gibi konularda zorluklar devam etmektedir.

Çevresel ürünlere uygulanan tarifeler genel olarak toplam mal ticaretine uygulanan tarifelerden daha düşük olmakla beraber bu durum evrensel değildir. En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ), çevresel mallarda %7,4 ile en yüksek tarifeleri uygulamaktadır. Söz konusu oran tüm ürünler için geçerli olan %8,5 ortalamanın yalnızca biraz altındadır. Gelişmiş ülkelerin çevresel ürünlerde tarifeleri %0,6 ve genel olarak ise %0,9'dur. Diğer gelişmekte olan ülkeler çevresel ürünlere %3,6 oranında tarife uygulamakta olup bu oran tüm ürünlere uygulanan %3,3'lük oranın biraz üzerindedir. Küresel düzeyde ise çevresel ürünlere uygulanan ortalama tarifeler %1,6 seviyesinde olup tüm ürünler için geçerli %1,8'in biraz altındadır. Bu farklılıklar, kalkınma seviyeleri arasında ticaret engellerinin azaltılmasında kaydedilen ilerlemenin dengesizliğini ortaya koymaktadır.

¹⁸ ITC (25 Temmuz 2025) Green Trade in a Shifting Policy Landscape [7](#)

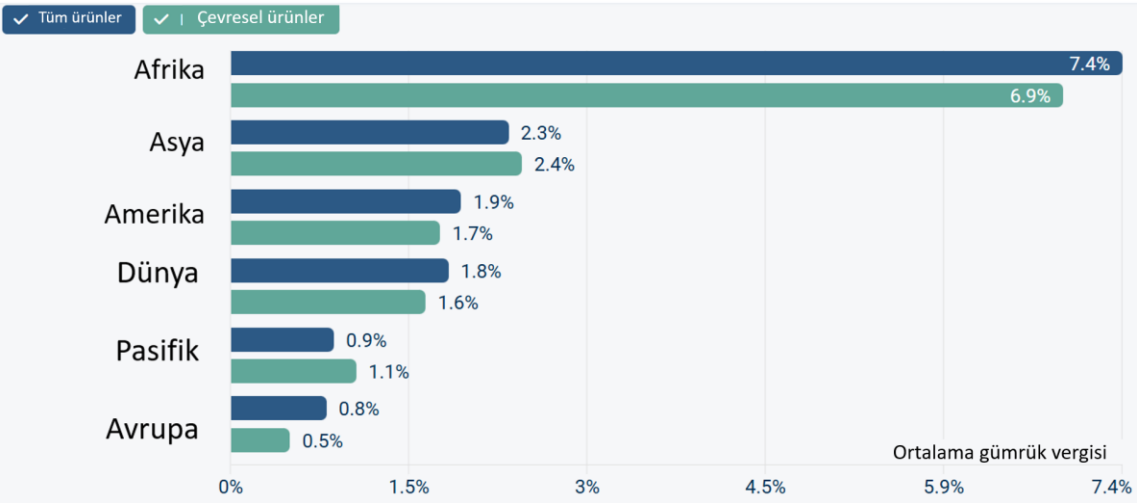
Kalkınma Seviyesine Göre Ortalama Gümrük Vergisi

Kaynak: ITC, 2025

Çevresel ürünlere uygulanan tarifeler, ticaret politikaları ve piyasa önceliklerindeki farklılıkları yansıtarak bölgelere göre önemli ölçüde değişiklik göstermektedir. Afrika, çevresel ürünlere %6,9 ve tüm ürünlerde %7,4 ile en yüksek ortalama tarifeleri uygulamaktadır. Avrupa ve Pasifik en düşük tarifeleri sürdürmektedir. Avrupa, çevresel ürünlere yalnızca %0,5 oranında tarife uygularken, tüm ürünlerde bu oran %0,8'dir. Pasifik'te ise bu oranlar sırasıyla %1,1 ve %0,9'dur. Asya ve Amerika kıtaları ise orta düzeyde koruma göstermektedir. Çevresel ürünlere uygulanan tarifeler Asya'da %2,4, Amerika'da ise %1,7'dir. Asya'da çevresel ürünlere uygulanan tarife, tüm ürünlere uygulanan ortalama tarifenin biraz üzerinde iken; Amerika'da ise biraz altındadır. Bu eğilimler, çevresel ürünlerin serbestleşmesindeki bölgesel dengesizlikleri vurgulamakta ve daha fazla tarife indiriminin yeşil teknolojilere erişimi kolaylaştırabileceği alanlara işaret etmektedir.

Bölgelere Göre Ortalama Gümrük Vergisi

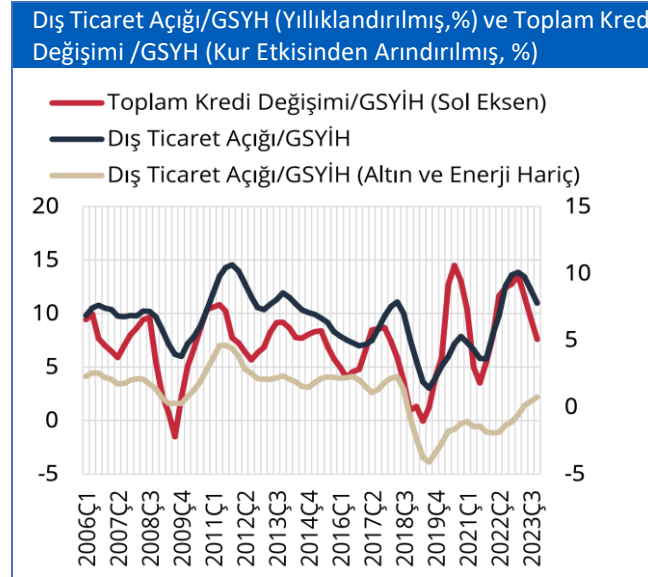

Kaynak: ITC, 2025

Krediler ve Dış Ticaret Dengesi

TCMB uzmanlarının Türkiye ekonomisi üzerine odaklı konulara dair güncel çalışmalarından biri krediler ve dış ticaret dengesi üzerinedir.

Krediler, işletmelerin büyüme ve yatırım kapasitesini artırırken aynı zamanda iç talebi de canlandırmaktadır ancak bu durum, ithalatı artırarak dış ticaret açığını büyütebilmektedir. Finansal derinleşme sürecini henüz tamamlamamış gelişmekte olan ülkelere kredi büyüme hızının gelişmiş ülkelere göre daha yüksek olması olağan karşılanmaktadır. Öte yandan özellikle tüketici kredilerindeki hızlı artışın, dış ticaret fazlasını (açığını) düşürücü (artırıcı) etkileri olabilmektedir. Dış denge üzerinde kredi kompozisyonunun da etkisi bulunmaktadır. TCMB'nin 2005–2023 dönemini kapsayan Krediler ve Dış Ticaret Dengesi¹⁹ başlıklı çalışması, kredi kullanımının dış ticaret dengesinin alt kalemleri üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Dış ticaret dengesinin yıllar içindeki değişimine bakıldığında tarihsel olarak dış ticaret açığı verildiği ifade edilmektedir. Bu açığa da en büyük katkıyı enerji ticaret açığı vermektedir. Çalışmaya göre; toplam kredi kullanımındaki artış, altın ve enerji hariç dış ticaret açığını büyütmektedir. Ticari krediler de dahil olmak üzere tüm kredi türleri bu etkiye katkı sunmaktadır. Ayrıca kredi genişlemesi altın talebini artırarak altın ticaret açığını da genişletmektedir. Enerji dengesi tarafında ise kredilerin belirgin bir etkisi bulunmamaktadır. Burada asıl belirleyici faktör enerji fiyatları olarak değerlendirilmektedir. Petrol, doğalgaz ve kömür fiyatlarındaki artış, enerji ticaret açığını doğrudan yükseltmektedir.

Genel olarak bulgular, kredi büyümesinin dış ticaret dengesini özellikle çekirdek kalemler ve altın üzerinden etkilediğini, enerji tarafında ise fiyat hareketlerinin belirleyici olduğunu göstermektedir. Dış kaynaklı araştırmalar da benzer şekilde, finansmana erişimin ihracatçı firmaların üretim kapasitesini artırarak rekabet avantajı sağlayabileceğine işaret

¹⁹ Çelgin A., Eren O. ve Özlü P. (28 Temmuz 2025). *Krediler ve Dış Ticaret Dengesi*. Ekonomi Notları, TCMB [🔗](#)

etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, kredi genişlemesi yalnızca iç talebi değil, ihracat odaklı yatırımları da beslediğinde dış pazarlarda kalıcı güç kazandırabilir.

Küresel Taşımacılık Maliyetlerinin İhracata Etkisi

TCMB uzmanlarının Türkiye ekonomisi üzerine odaklı konulara dair güncel çalışmalarından biri taşımacılık maliyetlerinin ihracata etkisi üzerinedir.

Yurt dışı gelir düzeyi ve göreceli fiyatlar ihracat mallarına olan talebi belirleyen iki temel faktördür. Göreceli fiyatların oluşumunda rakiplerin fiyatları da etkili olmaktadır. İhracatçı firmalar fiyat belirlerken üretim maliyetleri, ikame ürün seviyeleri, pazar büyüklüğü gibi unsurların yanı sıra ulaştırma maliyetlerini de dikkate almaktadır. Son yıllarda küresel taşımacılık maliyetlerindeki dalgalanmalar, uluslararası ticaret akımlarını belirleyen en önemli faktörlerden biri haline gelmiştir. Küresel taşımacılık maliyetleri, ihracatçıların ürün fiyatlarını doğrudan etkileyebildiği gibi aynı pazarda yer alan rakip ülkelerin ürün fiyatları üzerinden dolaylı olarak da etkide bulunabilmektedir. Özellikle Türkiye gibi hedef pazarlara coğrafi olarak daha yakın ülkeler için bu dolaylı etkiler belirgin hale gelmektedir. Türkiye'nin Avrupa ve Ortadoğu gibi ana ihracat pazarlarına olan yakınlığı, taşımacılık maliyetlerindeki değişimlerin rekabet gücü üzerindeki etkisini artırmaktadır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 2013–2024 dönemine ilişkin Küresel Taşımacılık Maliyetlerinin İhracata Etkisi²⁰ başlıklı çalışması, bu maliyetlerdeki değişimlerin Türkiye'nin ihracat performansını nasıl etkilediğini incelemektedir. Çalışma, taşımacılık maliyetlerinin ihracat üzerinde iki farklı kanaldan etkili olabileceğini göstermektedir. İlk etki navlun maliyetlerinde görülmektedir. Navlun maliyetlerindeki artış, ürün fiyatlarını artırarak talebi azaltabilmektedir. İkinci etki ise dolaylı olarak Türkiye'nin coğrafi olarak elde ettiği rekabet avantajı ile ilgilidir. Türkiye, Avrupa Birliği ve çevre pazarlara coğrafi yakınlığının etkisiyle uzak mesafelerden gelen rakipler daha yüksek navlun maliyetlerine katlanarak rekabet avantajı elde edebilmektedir.

Çalışmanın bulguları küresel taşımacılık maliyetlerindeki %10'luk artışın Türkiye'nin reel ihracat büyümesini ortalama %0,3 oranında artırdığını ortaya koymaktadır. Bu sonuç, Türkiye'nin coğrafi konumunun sağladığı avantajın doğrudan maliyet baskısından daha güçlü olduğunu göstermektedir. Pandemi döneminde navlun fiyatlarının rekor seviyelere çıkması, Türkiye'nin özellikle Avrupa pazarında payını artırmaya katkı sağlamıştır.

2022 sonrasında taşımacılık maliyetlerinin gerilemesiyle bu avantaj zayıflamaya başlamıştır. Maliyetlerin düşmesi, uzak rakiplerin tekrar rekabete dönmeye yol açarken, Türkiye'nin yakınlık avantajı tek başına yeterli olmamıştır. Bu da ihracatçılar için kalite, fiyat rekabeti ve teslimat hızının daha kritik hale geldiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin jeopolitik konumu taşımacılık maliyetleri yükseldiğinde önemli bir avantaj sağlamaktadır. Kalıcı rekabet gücü için, bu avantajı destekleyecek lojistik altyapı yatırımları, dijital tedarik zinciri yönetimi ve katma değerli üretim stratejileri ön plana çıkmaktadır.

²⁰ Eren O. (10 Şubat 2025). *Küresel Taşımacılık Maliyetlerinin İhracata Etkisi*. Ekonomi Notları, TCMB [↗](#)

Topraktan Ekonomiye: Yerin Nimetlerinden Küresel Ekonomiye

CNBC-e ekranlarında yayınlanan ve İMMİB Genel Sekreteri Sayın Dr. Armağan Vurdu'nun iştirakiyle 13 bölüm boyunca devam edecek "Topraktan Ekonomiye" programının ilk bölümünde, 21. yüzyıl gündeminin en üst sıralarına yerleşen madenler ve mineraller, yani yerin nimetleri; teknoloji, dijitalleşme, karbonsuzlaşma, yeşil dönüşüm, sürdürülebilirlik ve döngüsellik gibi kavramların öne çıktığı çok katmanlı dönüşüm ele alındı. Bu bölümde hem bugünün fotoğrafı çekilirken hem de geleceğe dair çok yönlü tespitler ve öngörüler paylaşıldı; ticaret politikalarından yükselen teknolojilere, küresel ekonomi-politik yaklaşımlardan yeşil dönüşüme uzanan geniş bir çerçevede madenlerin medeniyet ve ekonomideki stratejik rolü tartışıldı. Programa [Youtube](#) linkinden ulaşmak mümkün.

Toprakla Başlayan İnsanlık Hikayesi

Programın açılışında Dr. Vurdu, insanlığın hikayesinin toprakla başladığını hatırlattı. Mezopotamya tabletlerinden kutsal kitaplara uzanan bu ortak anlatının, toprağa yalnızca maddi değil varoluşsal bir anlam da yüklediğini vurguladı. "Toprak ana" kavramı, insanın yaşam döngüsünde başlangıç ve bitişin sembolü olduğu kadar, madenlerin olduğu yer olarak da hayatımızda merkezi bir rol oynuyor. Dr. Vurdu'nun sözleriyle, milyonlarca yıl süren jeolojik süreçler sonucu oluşan mineraller hem medeniyetlerin gelişimini hem de bireylerin yaşamını şekillendiriyor. İnsanın kanındaki demirden kemiklerindeki kalsiyuma kadar madenler, biyolojik varlığımızın da ayrılmaz bir parçası.

Çağlara Adını Veren Madenler

İnsanlık tarihi boyunca madenler yalnızca doğadan çıkarılan kaynaklar değil, aynı zamanda çağların isimleri oldu: Bakır Çağı, Tunç Çağı, Demir Çağı... Her yeni madenin keşfi, üretim yöntemlerini değiştirdi, ticaret yollarını açtı, devletlerin güç dengelerini belirledi. Altın ve gümüş, yalnızca süs eşyası değil, aynı zamanda tarihin ilk para birimleri oldu. Bugün ise otomobillerden cep telefonlarına, mutfak aletlerinden enerji teknolojilerine kadar madenler gündelik hayatımızın görünmez kahramanları.

Küresel Madencilik Haritası

Dr. Vurdu, dünyada maden üretiminin büyük ölçüde dört ülkenin elinde toplandığını belirtti: Çin, ABD, Rusya ve Hindistan dünya üretiminin %55'ini gerçekleştiriyor. Demir cevherinde Avustralya ve Brezilya, bakırda Şili ve Peru, nikelde Endonezya, kobaltta Demokratik Kongo Cumhuriyeti, nadir toprak elementlerinde ise Çin başı çekiyor. Türkiye ise bor, feldspat, krom ve doğal taşlarda güçlü bir üretici konumunda. Özellikle doğal taşlarda dünya rezervlerinin yaklaşık %40'ına sahip olması, ülkemizi küresel pazarda stratejik bir oyuncu haline getiriyor.

Jeopolitik Rekabet ve Kritik Mineraller

Enerji dönüşümü ve yeşil teknolojilerin yükselişi, bakır, lityum, nikel ve kobalt gibi minerallere olan talebi hızla artırıyor. Bu durum, madenleri bir enerji meselesi olmanın ötesinde bir jeopolitik rekabet unsuru haline getiriyor. ABD, AB ve Çin'in kritik ve stratejik minerallere yönelik mevzuatları, bağımlılık oranlarını sınırlama girişimleri ve yeni ittifak arayışları, madenlerin artık birer ulusal güvenlik konusu olduğunu gösteriyor. Dr. Vurdu'nun ifadesiyle, "Mineraller ülkelerin jeopolitik manevra kabiliyetlerinde hem bir pazarlık unsuru hem de bir güç aracı."

Sürdürülebilirlik ve Döngüsel Ekonomi

Günümüzde madenler yalnızca çıkarıldıkları halleriyle değil, geri dönüşüm zincirindeki rolleriyle de öne çıkıyor. Alüminyum ve çelik gibi metaller sonsuz dönüşüm kapasitesine sahip. İkincil hammadde üretim hem enerji kullanımını %90'a varan oranlarda azaltıyor hem de karbon salımını düşürüyor. Endüstriyel simbiyoz örneklerinde olduğu gibi, mermer atıklarının çimento sektöründe değerlendirilmesi, madencilğin sürdürülebilirlik ile nasıl bütünleştiğini gösteriyor. Döngüsel ekonomi, gelecek nesillere daha adil ve yaşanabilir bir dünya bırakmanın anahtarı olarak öne çıkıyor.

Programın Geleceği

“Topraktan Ekonomiye” programı yalnızca bugünün fotoğrafını çekmekle kalmayacak; yeşil dönüşüm, dijitalleşme, küresel ticaret politikaları ve maden diplomasisi gibi konuları da derinlemesine ele alacak. Uluslararası platformlarda Türkiye'nin katıldığı çalışma grupları, fuarlar ve diplomasi masaları, programda özel dosyalarla izleyiciyle buluşacak. Elif Saygılar'ın ifadesiyle, “Madenler yani yerin nimetleri, 21. yüzyılın ilk çeyreğinde küresel ekonominin gündeminde en üst sıralara yerleşti.” Bu program da, o gündemin nabzını tutmayı amaçlıyor.

Kritik Minerallerin Küresel Güç Dengelerindeki Rolü

İlk bölümü izleyen hafta da İMMİB Genel Sekreteri Dr. Armağan Vurdu'nun katkılarıyla süren “Topraktan Ekonomiye” programının ikinci bölümünde, enerji dönüşümünden uluslararası rekabete kadar kritik ve stratejik minerallerin geleceği masaya yatırıldı. Programın sunuculuğunu yine gazeteci Elif Saygılar üstlenirken, konuk koltuğunda Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Barış Tekin yer aldı.

Enerji dönüşümünün vazgeçilmez unsurları

Dr. Vurdu, lityum, kobalt, nikel ve nadir toprak elementleri gibi minerallerin elektrikli araç bataryaları, güneş panelleri ve rüzgâr türbinleri için hayati önemde olduğunu vurguladı. Bu mineraller yalnızca sanayi üretimi ve dijitalleşmenin değil, aynı zamanda ulusal güvenliğin de temel yapı taşları. Ancak arz kaynaklarının sınırlı coğrafyalarda toplanmış olması, tedarik güvenliğini küresel gündemin merkezine taşıyor.

Jeopolitik rekabet ve yeni ittifaklar

Prof. Dr. Tekin, kritik minerallerin artık yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda stratejik bir koz haline geldiğini belirtti. İklim değişikliği, pandemi sonrası tedarik zinciri kırılganlıkları ve Rusya–Ukrayna savaşı gibi gelişmeler, ülkeleri arz güvenliği arayışına yönlendiriyor. Bu çerçevede ABD, AB ve Çin'in yeni sanayi politikaları ve müdahaleci düzenlemeleri, teknolojik rekabeti sertleştirirken; “Minerals and Security Partnership” gibi girişimler bölgesel işbirliklerinin de güçlendiğini gösteriyor.

Türkiye'nin konumu

Programda, Türkiye'nin bor ve feldspat üretiminde küresel lider konumda olduğuna dikkat çekildi. Dr. Vurdu, Avrupa Birliği'nin 34, Çin'in 24, Türkiye'nin ise 37 kritik mineral listesi yayımladığını hatırlatarak, özellikle bor, feldspat, nikel ve boksitin Türkiye'nin stratejik üstünlükleri arasında yer aldığını ifade etti.

Rekabet mi işbirliği mi?

Tartışmanın odak noktasını “rekabet mi işbirliği mi?” sorusu oluşturdu. Prof. Dr. Tekin, kritik minerallerin sıfır toplamı bir oyun olmadığını; doğru yönlendirmelerle hem ABD'nin hem Çin'in, hem de Türkiye gibi ülkelerin kazanabileceğini vurguladı. Dr. Vurdu ise Avrupa Birliği'nin kritik mineraller yasasında yer alan “%10 üretim, %25 geri dönüşüm, %65 ithalat” hedefini örnek göstererek, işbirliği olmadan küresel dönüşümün mümkün olmayacağını belirtti.

Geleceğe yönelik ikilem

Programın sonunda, yeşil dönüşüm iradesinin sürdürülebilirliği en kritik belirleyici olarak öne çıktı. Eğer iklim hedeflerine bağlılık devam ederse, kritik minerallere olan talep logaritmik olarak artacak. Bu da hem rekabeti hem işbirliğini aynı anda güçlendirecek.

Elif Saygılar'ın sözleriyle, “Kritik mineraller yalnızca birer hammadde değil; küresel ekonominin, jeopolitiğin ve teknolojinin kesişim noktasında yükselen bir güç unsuru.”

Mobilite ve mikromobilitenin yükselişi

Üçüncü hafta CNBC-e ekranlarında İMMİB Genel Sekreteri Dr. Armağan Vurdu’nun katılımıyla devam eden “Topraktan Ekonomiye” programının, mobilite ve mikromobilite kavramları, elektrikli araçların yükselişi ve geleceğin ulaşım teknolojileri ele alındı. Programın sunuculuğunu yine Elif Saygılar üstlenirken, bu bölümde hem küresel trendler hem de Türkiye’deki gelişmeler mercek altına alındı.

Şehir dinamikleri ve mikromobilite ihtiyacı

Mobilite kavramı yalnızca mekansal bir yer değiştirmeyi değil, toplumsal, teknolojik ve ekonomik dönüşümü de kapsıyor. Dr. Vurdu, şehirlerde özel araç kullanımının artışıyla ortaya çıkan trafik ve altyapı sorunlarını örneklenirerek, Münih’te bir sürücünün yılda ortalama 87, Los Angeles’ta ise 120 saatini trafikte kaybettiğini hatırlattı. İstanbul, Şangay veya Meksiko gibi metropollerde bu rakamların çok daha yüksek olduğunu belirterek, bu tabloya çözüm olarak mikromobilite araçlarının önemine işaret etti. Bisikletlerden elektrikli scooterlara, tek kişilik küçük elektrikli araçlara kadar genişleyen bu alanın 2030’a kadar 340 milyar dolarlık bir pazara ulaşması bekleniyor.

Elektrikli araçların dönüşümü

Elektrikli araçların geçmişi 19. yüzyıla kadar uzansa da asıl dönüşüm 21. yüzyılda lityum iyon bataryalar sayesinde gerçekleşti. Dr. Vurdu, 1970’lerdeki petrol krizi ve çevresel kaygılarla başlayan dönüşümün bugün karbonsuzlaşma politikaları ve devlet teşvikleriyle hızlandığını anlattı. Türkiye’de ise 2010’lu yıllardan itibaren şarj istasyonlarının kurulmasıyla başlayan süreç, 2018’de TOGG girişiyle ivme kazandı. 2022’de seri üretim, 2023’te ilk araçların yollara çıkması ve satış rakamlarının hızla artması, Türkiye’yi bu alanda yeni bir döneme taşıdı.

Küresel trendler ve yeni teknolojiler

Küresel ölçekte elektrikli araçların geleceğini belirleyen başlıca trendler arasında batarya teknolojilerindeki gelişmeler öne çıkıyor. Çin’de geliştirilen ve 5 dakikalık şarjla 3.000 km menzil sağlayabilecek batarya patenti bu dönüşümün çarpıcı örneklerinden biri olarak paylaşıldı. Ayrıca yazılım temelli çözümler, otonom sürüş sistemleri ve üretimde devrim niteliğinde olan “mega casting” teknolojisi, otomotiv sektörünü köklü bir dönüşüme hazırlıyor. Aracın arka gövdesini 70 parçadan tek bir alüminyum dökümle üretebilen bu yöntem, montaj süresini %40 azaltıyor ve araç başına yüzlerce dolarlık tasarruf sağlıyor.

Kritik mineraller ve artan talep

Elektrikli araçların yaygınlaşması kritik minerallere olan talebi de artırıyor. Lityum, kobalt ve nikel batarya üretiminde öne çıkarken, alüminyum ve bakır da araç başına kullanım miktarlarıyla dikkat çekiyor. Dr. Vurdu, 2040’a kadar lityum talebinin 4,7 kat, elektrikli araç kaynaklı bakır talebinin ise 4,5 milyon ton artabileceğini aktardı. Çelik, özellikle batarya modüllerinin korunmasında ve yüksek dayanımlı alaşımlarda önemini korurken, Türkiye’nin güçlü olduğu döküm ve yan sanayi sektörlerinin de bu dönüşümden pay alabileceğini belirtti.

Sektörün beklentileri

Programda ayrıca Cherry Türkiye Kurucu Kıdemli Başkan Yardımcısı Ahu Hanım da görüşlerini paylaştı. Batarya teknolojilerinde yapılan Ar-Ge yatırımlarının menzil, güvenlik ve kaynak verimliliğini artırmaya odaklandığını; otonom sürüş teknolojilerinde ise ADAS güvenlik sistemleriyle büyük ilerleme sağlandığını dile getirdi.

Geleceğin mobilitesi

Geleceğin mobilitesi teknolojik ilerlemeler, toplumsal dönüşüm ve küresel politikaların kesişiminde şekillenecek. Elektrikli araçların yaygınlaşması, batarya ve şarj altyapısının gelişmesi, otonom sürüşün standart hale gelmesi ve akıllı şehirlerin kurulması, karbon emisyonlarını azaltma hedefiyle birleşecek. Tüm bu gelişim sürecinin merkezinde ise yine kritik ve stratejik mineraller yer alacak.

Akıllı Şehirler Çağında Peyzaj, Madenler ve Dayanıklılık

Sonraki hafta İstanbul stüdyosundan bağlanan Sunucu Elif Saygılar Topraktan Ekonomiye’nin, bu bölümünün odağını Dr. Vurdu ve konuğu Avrupa Peyzaj Mühendisleri Birliği Başkan Yardımcısı Yasin Otuzoğlu’nun bulunduğu Fransa’nın Nantes şehrinde düzenlenen IFLA Dünya Peyzaj Mimarları Kongresi’ne çevirdi. Bu yılın teması “yön veren peyzajlar”: iklim krizi, biyolojik çeşitlilik kaybı ve teknolojik dönüşüm karşısında şehirlerin nasıl yeniden düşünüleceği masaya

yatırılıyor. Program, madenlerden akıllı şehirlere uzanan hattı hem teknoloji hem de doğa temelli çözümlerle buluşturdu.

Endüstri 4.0'dan Toplum 5.0'a

Dr. Armağan Vurdu, akıllı şehir vizyonunu iki kavramsal omurgaya bağladı: 2011'de Almanya'da şekillenen Endüstri 4.0 (otonom robotlar, nesnelerin interneti, büyük veri, artırılmış gerçeklik, siber güvenlik, bulut bilişim) ve 2015-2016 döneminde Japonya'dan yükselen Toplum 5.0 (insan merkezli "süper akıllı toplum"). Hedef açık: dijital teknolojileri yaşamın içine entegre ederek ekonomik verimlilik ile toplumsal faydayı aynı hızda yürütmek.

2050'de dünya nüfusunun %70'inin kentlerde yaşayacağı öngörüsü, ulaşım, sağlık, enerji ve çevre başlıklarında veriyle beslenen çözümleri zorunlu kılıyor. Akıllı trafik sistemleri ve otonom araçlardan akıllı şebekelere, e-Devlet hizmetlerinden dijital ödeme ve blokzincir uygulamalarına kadar genişleyen bu ekosistem, şehir hizmetlerini daha hızlı, şeffaf ve sürdürülebilir kılmayı amaçlıyor. Güney Kore'de Songdo, Singapur ve Barcelona gibi örnekler "baştan akıllı" veya "akıllılaştırılan" kent modellerini gösterirken; Türkiye'de İstanbul, Konya, Kayseri ve Ankara'da farklı modüller sahneye çıkıyor.

Akıllı Şehrin Madensel Anatomisi

Vurdu'ya göre sensörler, bataryalar, iletişim ağları ve veri merkezleri, akıllı şehirlerin sinir sistemi. Bu altyapının kritik mineralleri de net:

- Yarı iletkenler: Silikon, indiyum, galyum, germanyum
- Bataryalar: Lityum (çekirdek), nikel ve kobalt (performans-dayanıklılık), manganez (dengeleyici)
- Nadir toprak elementleri: Yüksek performanslı mıknatıslar ve telekom bileşenleri
- Bakır: Şebekelerin ve elektrikli araçların vazgeçilmezi
- Tantal ve tungsten: Veri merkezlerinde dayanıklılık ve iletkenlik
- Platin grubu metaller: Kataliz, veri işleme ve enerji verimliliği

Küresel talep eğrileri de bu tabloyu destekliyor: bakır talebinde 2040'a kadar ciddi artış; lityum ve nadir toprak elementlerinde katlanmalı büyüme; alüminyumda genişleyen ihtiyaç... Türkiye; bor, feldspat, krom ve doğal taş gibi alanlardaki gücüyle yalnız ihracatta değil sürdürülebilir üretim tarafında da oyun kurucu hamlelere hazırlanmalı.

Peyzaj Mimarlığı: Teknolojinin Yanında Doğa Tabanlı Zekâ

Yasin Otuzoğlu, akıllı şehirlerin yalnızca teknolojiyle tanımlanamayacağını, peyzaj mimarlığının bu dönüşümde kurucu bir rol üstlendiğini vurguladı. İklim krizinin sıklaştırdığı afetler, düzensizleşen yağış rejimleri ve şehir ısı adaları, tasarım dilini kökten değiştiriyor. Otuzoğlu'nun altını çizdiği başlıklar:

- Dirençli şehirler: Afetlere dayanıklı, yağmur suyu yönetimi etkin, kuraklığa hazırlıklı kent dokuları
- Sünger şehirler: Yağmur suyunu toplayan, depolayan ve yeraltı suyu ile buluşturan sistemler
- Mavi-yeşil altyapı: Yeşil koridorlar ve ekolojik ağlar ile ısı adasını hafifleten, biyoçeşitliliği artıran çözümler
- Karbon negatif hedefi: Kentleri karbon üreten değil karbon yutan sistemlere dönüştürmek
- Kısacası teknoloji, veri ve yapay zekâ kadar doğa tabanlı çözümler de kentlerin geleceğini belirliyor.

Doğal Taşın Sessiz Gücü: Döngüsellik ve Düşük Karbon

Programda doğal taşın akıllı şehirlerle kesişimi ayrıca öne çıktı. Döngüsellik ve uzun ömür kriterleriyle doğal taş, alternatif malzemelere göre daha düşük karbon ayak izine sahip bir seçenek olarak yer alıyor. "Turkish Stones" markasıyla küresel sahnedeki konumunu güçlendiren Türkiye, tarihi derinliği ve rezerv zenginliğiyle Nantes'taki vitrinini sağlam verilerle destekliyor.

2030 Ufku: Sıfır Kazalı, %100 Yenilenebilir, Yapay Zekâ Destekli Kentler

Dr. Vurdu'nun 2030 vizyonu; tam otonom ulaşım ağları ile "sıfır kazalı şehirler", %100 yenilenebilir enerjiyle çalışan metropoller ve yapay zekâ destekli şehir yönetiminin insan-doğa dengesini eş zamanlı gözettiği bir çerçeve sunuyor. Bu vizyonun anahtarı ise sorumlu madencilik, doğayla bütünleşen tasarım ve veri odaklı yönetim.

Türkiye'nin iklim uyumuna geçişi, yalnızca sektörel değil, ulusal bir iklim eylem planı ile; merkezi idare, yerel yönetimler, akademi, özel sektör ve sivil toplumun birlikte hareket etmesiyle mümkün. "Topraktan Ekonomiye", bu bölümde

madenlerden peyzaja, teknolojiden iklime uzanan geniş bir perspektifle, kentin geleceğini yerin nimetleri üzerinden okumayı başardı.

Dr. Vurdu geleceğe dair sözü, insan ve doğanın uyum içinde geliştiğı “Sürdürülebilir Gezegen 6.0” vizyonu da programa damga vuran kavramların başında geldi.